

VII. Universitetets videnskabelige Samlinger og Anstalter.

1. Universitetsbiblioteket 1908—1909.

(Overbibliotekar, Dr. Sofus Larsen).

Biblioteket var i det akademiske Aar 1908—1909 aabent for Publikum i 264 Dage. Der udlaantes 22283 Bind (mod 18789 Laanebeviser), medens der i den almindelige Læsesal fremtoges 46678 Bind*) til 12284 Besøgende. Læsesalen for Tidsskrifter har været benyttet af 1269 Besøgende**).

Hvorledes disse Tal fordeler sig paa de enkelte Maaneder fremgaar af de følgende Oversigter:

Den almindelige Læsesal (aabent Kl. 10—8).

	Dagetal	Besøgende	Fremtagne Bind
September	26	1271	3857
Oktober	26	1348	5786
November	25	1214	3879
December	20	840	3265
Januar	24	1048	3794
Februar	23	1121	4359
Marts	27	1432	4990
April	22	1188	4266
Maj	21	958	4131
Juni	24	994	4218
Juli (Sommerferie)			
August	26	870	4133
	264	12284	46678

Læsesalen for Tidsskrifter (aabent Kl. 10—8).

	Dagetal	Besøgende
September	26	116
Oktober	26	136
November	25	120
December	20	85
Januar	24	69
Februar	23	83
Marts	27	97
April	22	137
Maj	21	178
Juni	24	117
Juli (Sommerferie)		
August	26	141
	264	1279

*) Om den ny Tællemaade af de fremtagne Bind, se forrige Aarsberetning.

**) Antallet af de benyttede Hefter er for dette Aar ikke noteret op.

Udlaanet (Kl. 11—2).

	Dagetal	Laanebeviser	Fremtagne Bind
September	26	1704	2015
Oktober	26	1687	1965
November	25	1637	1917
December	20	1398	1677
Januar	24	2132	2579
Februar	23	1846	2162
Marts	27	2035	2406
April	22	1673	1956
Maj	21	1455	1731
Juni	24	1591	1975
Juli (Sommerferie)			
August	26	1631	1900
	264	18789	22283

— Bogsamlingen forøgedes i Aaret 1908—1909 paa sædvanlig Maade gennem den lovbefalede Aflevering af danske Tryksager, gennem Udveksling med fremmede Universiteter, Institutioner og lærde Selskaber samt ved Gaver. Blandt Gaverne af Bøger, Haandskrifter og andre Ting kan særlig fremhæves: 1) En stor Mængde periodiske Skrifter og Enkeltværker, som det Kgl. danske Videnskabernes Selskab afgav til Biblioteket i dette Aar, som i saa mange tidligere. 2) En stor Del af afdøde Professor V. Fausbølls Manuskripter samt hans Eksemplar af Childers Pāli Dictionary, skænkede ifølge hans egen derom truffne Bestemmelse af hans Hustru. 3) Reincke Fos. Paany oversat af Chr. Winther. Kjøbenhavn 1849, med Digterens egenhændige Rettelser, skænket af Hr. Ingeniør, Cand polyt. Otto Dyrhaage. 4) Tuschtegning af Frederiksborg Slot under Glas og i Ramme, skænket og udført af Arkitekt Professor Chr. Nielsen. 5) Journal des Operation de l'Armé du Roi (c: Fr. II. af Preussen). L'Armé 1778, skænket af Hr. Cand mag. J. C. Bonnichsen.

Desuden modtog Biblioteket Gaver fra følgende Institutioner, lærde Selskaber, Redaktioner og enkelte Personer:

Udenrigsministeriet, Kultusministeriet, det kgl. Bibliotek, det kgl. nordiske Oldskriftselskab, Zoologisk Museum, Botanisk Have, Danish Regional Bureau for the International Catalogue of Scientific Literature, den internationale Kommission for Havundersøgelser, Patentkommissionen, Mæglerkorporationen, Udvalget for Folkeoplysningens Fremme, Redaktionen af »Nordisk Tidsskrift for Filologi«, Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag, Genealogisk Institut, det norske Finans- og Told-Departement, Videnskaps-Selskabet i Christiania, Statistisk Centralbureau i Christiania, det norske Kildeskriftfond, det kgl. norske Videnskabers Selskab (Trondhjem), Bergens Museum, Universitetsbiblioteket i Christiania, Kgl. Svenska Vetenskapsakademien, Kgl. Vetenskaps-Societeten i Upsala, det meteorologiske Observatorium i Upsala, Statistiska Komiteen i Stockholm, Redaktionen af »Nordiskt medicinskt Arkiv«, Universitetsbiblioteket i Upsala, det kgl. Bibliotek i Berlin, Zentraldirektion der Monumenta Germanica, det kgl. Pädagogium (Putbus), Stadtbiblioteket i Hamburg, Verein

für Mecklenburgische Geschichte und Altertumskunde, Fraenkelsche Stiftung in Breslau, Teubners Verlagsbuchhandlung, Universitetsbiblioteket i Wien, le Musée commercial hongrois, Statist. Bureau d. Haupt- und Residenzstadt Budapest, the Royal Society of London, the Pathological Society of London, Universiteterne i Aberdeen og Edinburgh, St. Andrews University, University of Glasgow, the Bodleian Library, the John Rylands Library (Manchester), le Ministère de l'instruction publique (Paris), le Bureau international des poids et mesures, le Musée d'histoire naturelle de Marseille, le Musée Guimet, Librairie Arthur Rousseau (Paris), l'Université de Grenoble, l'Académie de Neuchatel, l'Université libre de Bruxelles, l'Université de Liège, det italienske Undervisningsministerium, Universitetet i Neapel, Universitetet i Madrid, Legacion de España en Copenhaguen, Academia polytechnica do Porto, l'Académie Imp. de St. Petersbourg, le Comité central de statistique (St. Petersborg), die Naturforscher-Gesellschaft bei der Universität Jurjew, Finska Vetenskaps-Societeten, det finske Literaturselskab, Sällskapet for Finlands Geographie, Universitetet i Jassy, the Superintendent of Government Printing (Calcutta), India Office Secretary of State for India in Council, Institute for Medical Research (Singapore), die medicinische Facultät d. kaiserl. japanischen Universität (Tokyo), det kaiserl. japanske Universitet i Tokyo, det ægyptiske Finansministerium, the Survey Department (Ægypten), the Royal Society of Canada, the Department of Mines (Ottawa), det canadiske Indenrigsministerium, the Geological Survey of Canada, the Department of the Interior (Washington), the War Department (ibidem), the United States National Museum, the Department of Commerce and Labour (Washington), the American Philosophical Society, the State History Society of Wisconsin, Massachusetts General Hospital, the Carnegie Institute at Pittsburgh, the Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching (New York), den lutherske Synode i St. Louis, the Universities of Nebraska, Pennsylvania, Missouri, Michigan, Cornell University, Columbia University, Yale University, the George Washington University, Princeton University, the University Club (New York), the Jefferson Physical Laboratory of Harvard University, Harvard College (Cambridge Mass.), the Johns Hopkins Hospital, the Johns Hopkins Press (Baltimore), the Association of American Physicians, the Smithsonian Institution, the Bureau of Standards (Washington), the Library of Congress, the Public Library of the City of Boston, the Newberry Library (Chicago), the John Crerar Library (ibidem), Nationalbiblioteket i Buenos Ayres, la Direction gén. de la statistique municipal de Buénos-Ayres, Banco Español (ibidem), la Mission Brésilienne à Paris, the Trustees of the Public Library, Museums etc. of Victoria.

Forfatteren Jeppe Aakjær, Cand. phil. Aggerholm, R. J. T. Andresen (Tandil), Docent Oskar Andersen, Professor, Dr. D. Andersen, Hr. H. Arcowski, Dr. Armstrong (New York), Forfatteren Fr. Bajer, Professor Luigi Beché (Livorno), Professor, Dr. med. R. Berg, Bibliotekar Poul Bjerger (Askov), Conferentsraad Birket-Smith, Dr. A. A. Bjørnbo, Hr. George Black, Professor, Dr. Boas, Dr. H. Bohatta (Wien), Hr. R. S. Bosworth, Hr. R. Brandstetter (Luzerne), Prosektor A. Brinkmann, Arkitekt

L. Bruun, Stud. theol. Brøndsted, Museumsdirektør Johan Bøgh (Bergen), Kredslæge C. Carøe, Forlagsboghandler Bruno Cassirer, Cand. mag. Moz. Cohn, Fuldmægtig i Kultusministeriet Fr. Dahl, fhv. Pastor Dahl, Direktør Doberck (Hongkong), Overbibliotekar Drolsum (Christiania), Assistent Dumreicher, Mr. Graham Edgar, Mr. Louis Fiaux (Paris), Dr. Aage Friis, Professor, Dr. M. C. Gertz, Bibliotekar S. Gjellerup, Dr. phil. C. M. Gieseler (Erfurt), Professor M. J. de Goje (Leiden), Mr. F. A. Good, Mr. James Green (Worcester Mass.), Cand. polit. P. Gaedeken, Hr. G. Halaubek (Salzburg), Underbibliotekar A. Halling, Mr. Angelo Hall (Baltimore), Overretssagfører Paul Hennings, Højesteretsadvokat A. Hindenburg, Mr. Frits Holm M. R. A. S., Baron Berner-Schilden-Holsten, Dr. Claude Huart, Professor, Dr. med. E. Ingerslev, Dr. Ch. Janet, Bibliotekar O. S. Jensen, Redaktør Ad. Jensen, Læge J. W. S. Johnssen, Direktør Alfr. Jørgensen, Underbibliotekar Chr. Kall, Underbibliotekar Alfred Krarup, Professor C. M. Lanman, Læge C. Larsen, Overbibliotekar, Dr. S. Larsen, Fru H. van Mehren-Levinsen, Professor, Dr. Lauder (Brinton), Dr. ph. Lindbæk, Frau Dr. Anna Levy (geb. Rosenbach), fhv. Retsformand Madvig, Hr. B. Marr (Dux Bøhmen), Mr. John E. B. Mayor (Cambridge), Dr. Merck (Darmstadt), Bibliotekar Victor Mortet (Paris), Prof. Dr., Niels Nielsen, Laboratorieførstander Harald Olsen, Mr. L. H. Pammel (Des Moines), Advokat Dr. V. Pappafava, Hr. Odin Rasmussen (Idaho) ved Godsforvalter S. Berthelsen, Dr. Baron Heinrich Rotschild, Mr. Camille Santerre (Paris), Professor Sauvageau (Bordeaux), Hr. E. W. G. Schröder (Haag), Hr. Hans Schleich, Docent, Dr. O. Siesbye, Tandlæge Smith (Haderslev), Docent Stamm, Generalauditor Steffensen, Mr. Stein (Paris), Dr. phil. Will. Sørensen, Mr. Hannis Taylor (New York), les Frères Della Torre (Padova), Professor, Dr. E. Warming, Dr. N. Wohlin, Cand. G. Vöhtz, Apoteker C. Ørnstrup (Argentina).

— Af andre Biblioteket vedrørende Sager skal her følgende udførligere omtales:

I Bibliotekets berømte Samling af iranske Haandskrifter findes et enestaaende Avesta-Manuskript med Pehlewi-Kommentar, hjembragt af Rask. Desværre var det allerede dengang meget medtaget, fordi Blækket — formodentlig under Paavirkning af Fugtighed — havde bragt Papiret til at skørne, saa at adskillige Blade var faldne i Stumper og Stykker. Følgen var naturligvis, at disse Dele af Haandskriftet ikke engang kunde udleveres til Brug paa Læsesalen.

Under et Besøg paa Biblioteket i Efteraaret 1908 opfordrede Dr. ph. H. Reichelt fra Giessen min Formand til hurtigst at træffe Foranstaltning til, at denne Del af den berømte Codex blev lagt mellem Glasplader, da den ellers var fuldstændig tabt for Videnskaben. Samtidig lovede han under et tilsigtet Besøg i Kjøbenhavn i Foraaret 1909 selv at ville forestaa Indlægningen, for at alt kunde blive anbragt paa rette Sted.

Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet indvilligede under 15. September 1908 i, at der paa forventet Tillægsbevilling ekstraordinært maatte afholdes et Beløb af 525 Kr. til Anskaffelse af 250 Stk. Spejlglasplader. Da Dr. Reichelt ikke kom til Kjøbenhavn i Foraaret 1909, mindede

jeg ham i en Skrivelse af 10. April 1909 om det Løfte, han i sin Tid havde givet Biblioteket. Svaret viste, at Hindringen laa i hans pekuniære Forhold, og med Konsistoriums velvillige Støtte blev der paa forventet Tillægsbevilling som Honorar og Rejsegodtgørelse stillet 500 Kr. til Disposition for Dr. Reichelt, der i Efteraaret 1909 med stor Omhu ledede dette vigtige Arbejde, som foregik paa Biblioteket. En af Bogbinder Ehlerts Svende udførte med ikke ringe Dygtighed den haandværksmæssige Del deraf, og Pladerne opbevares nu i en Række dertil indrettede Skuffer, som er indbyggede i en af Haandskriftsamlingens Reoler.

— I Anledning af en Skrivelse fra Ministeriet af 4. Novbr. 1908, hvori det gennem Konsistorium udbad sig Overbibliotekarens Udtalelse vedrørende en ny italiensk Forordning om Udlaan af Bøger og Manuskripter fra de italienske offentlige Biblioteker,*) erklærede Overbibliotekar Birket-Smith under 10. Novbr. 1908, at han med Glæde gik ind paa Principet om den direkte Forsendelse mellem Bibliotekerne, men protesterede mod en i det italienske Reglement omtalt Assurance, idet han opfattede denne som en Forpligtelse for det laanende Bibliotek til at assurere det laante Manuskript eller de laante Bøger, saalænge de opbevaredes der. Han nærede saa meget mindre Tvivl om Rigtigheden af denne Opfattelse, som dette netop var et Hovedpunkt i et af »de forenede Akademier« for faa Aar siden fremsat Forslag til Udveksling mellem de forskellige Landes Biblioteker.

Det viste sig imidlertid, at den Forsikring, der krævedes, kun var en almindelig Transportforsikring, og herom modtog jeg Meddelelse fra Ministeriet i følgende Skrivelse af 22. Febr. 1909:

»Under Henvisning til Universitetsbibliotekets Skrivelse af 11. November f. A. angaaende den italienske Regerings Forslag om direkte Udlaan mellem italienske og danske offentlige Biblioteker paa Grundlag af det i R. Decreto n. 523 foreliggende Reglement, skal Ministeriet ikke undlade herved at meddele, at man under 25. s. M. fra Overbibliotekaren ved det kgl. Bibliotek modtog en Erklæring, hvori udtaltes, at han var uenig med Overbibliotekaren ved Universitetsbiblioteket om Forstaaelsen af Reglementets § 55, andet Stykke: *inoltre la ricevuta di quest'invio deve esser assicurata presso una Società d'assicurazioni o. s. v.*, idet han forstaaer Udtrykket saaledes: desuden skal den rigtige Modtagelse af denne Forsendelse forsikres hos et Forsikringsselskab o. s. v., det vil sige: der skal tegnes en *Transportforsikring*. Grunden dertil er den, at Postvæsenet ikke erstatter tabte forsikrede Værdiforsendelser med det fulde opgivne Beløb, medens der efter Universitetsbibliotekets Mening er Tale om Forsikring mod Skade eller Tab, der tilstøder medens det laante beror i det fremmede Bibliotek.

Efter at Ministeriet i den Anledning — næst at udtale sin Tilslutning til den foreslaede Udlaansordning — havde anmodet Udenrigsministeriet om inden den endelige Afgørelse af den omhandlede Ordning træffes, at søge tilvejebragt en autentisk Fortolkning af de omhandlede Udtryk i Reglementets § 55, har man nu fra nævnte Ministerium mod-

*) Trykt i Bolletino ufficiale Nr. 38. 1908.

taget Meddelelse om, at den omspurgte Passus i Henhold til en Note fra den herværende italienske Gesandt vil være at fortolke derhen, at der maa tegnes en almindelig Forsikring mod den Risiko, de paagældende Bøger og Manuskripter ere udsatte for under Transporten, medens de, saalænge de ere i det laantagende Biblioteks Varetægt, formenes at være tilstrækkeligt sikrede ved de af dette Bibliotek almindeligvis iagttagne Forholdsregler.

Hvilket herved meddeles Hr. Overbibliotekaren til behagelig Efterretning, idet tilføjes, at Ministeriet gaar ud fra, at der fra Udenrigsministeriet vil komme nærmere Meddelelse om, naar den omhandlede Ordning træder i Kraft fra Italiens Side.«

Da det forekom mig, at de Betæneligheder min ærede Formand havde gjort gældende mod det italienske Forslag for en meget væsentlig Del slet ikke rokkedes ved denne Oplysning, fandt jeg det rigtigst i Skrivelse af 25. Februar 1909 til Ministeriet at præcisere mit Standpunkt til det fra italiensk Side foreslaaede Reglement saaledes:

»I Anledning af den fra Ministeriet under 22. Februar 1909 modtagne Skrivelse vedrørende den italienske Regerings Forslag om direkte Udlaan mellem italienske og danske offentlige Biblioteker paa Grundlag af det i R. Decreto no. 523 offentliggjorte Reglement skal jeg gøre opmærksom paa, at Undertegnede ikke har taget Del i de tidligere om dette Spørgsmaal førte Forhandlinger. Jeg tillader mig derfor kortelig at præcisere min Stilling til Sagen derhen, at jeg i alt væsentligt kan henholde mig til de af min ærede Formand i Skrivelse af 11. Novbr. 1908 fremsatte Anskuelser. Endvidere forekommer det mig, at Forstaaelsen af de omstridte Ord i Forslagets § 55 kun delvis er bragt paa det Rene ved den senere gennem Udenrigsministeriet fra den italienske Gesandt modtagne Note. Fortolkningen gaar nemlig ud paa, at det, som her fordres, er en almindelig Forsikring mod den Risiko, de paagældende Bøger og Manuskripter er udsatte for under Transporten, medens de, saalænge de ere i det laantagende Biblioteks Varetægt, formenes at være tilstrækkelig sikrede ved de af dette Bibliotek almindeligvis iagttagne Forholdsregler.

Ved denne Forklaring er der naturligvis ikke givet noget udtømmende Svar paa det allerede af min ærede Formand i den ovenfor citerede Skrivelse rejste Spørgsmaal, hvorledes Forholdet skal ordnes, hvis Haandskriftet, medens det af Laaneren benyites paa det laantagende Bibliotek, beskadiges ved Uheld eller Tyveri (Tilsøling med Blæk, Udrivning af Blade eller lign.). Thi vel er det rigtigt, at laante Bøger og Haandskrifter i Almindelighed er tilstrækkelig sikrede ved de af det laantagende Bibliotek trufne Forholdsregler; men sorgelig Erfaring viser dog, at den Slags Skader — for hvilke danske Forsikringsselskaber ikke tegner Forsikring — af og til forekommer og derfor nødvendigvis maa tages i Betragtning, før en endelig Ordning kan træde i Kraft. Simpel Retfærdighed taler jo for, at det laangivende Bibliotek ikke uden Erstatning skal finde sig i en saadan Forringelse af det laante. Men hvem skal betale Erstatningen og efter hvilke Regler skal Skaden vurderes?

Det simpleste vilde naturligvis være, at den, der gennem et herværende Bibliotek havde laant Manuskriptet, og ved hvis Uforsigtighed Skaden maa antages opstaaet, ogsaa betalte denne, og, før Laanet kom i

Stand, skriftlig erklærede sig villig dertil. Men det kan jo meget let tænkes, at det kom til at dreje sig om saa kostbare Ting, at han ikke var i Stand dertil. I saa Fald maatte vel det laantagende Bibliotek træde til og dække Beløbet; men den Slags Forpligtelser mener jeg for Universitetsbibliotekets Vedkommende slet ikke at kunne paatage mig uden Ministeriets Samtykke, og jeg vilde i ethvert Tilfælde anse det for meget uheldigt, hvis Erstatningen skulde udredes af Bibliotekets Annuum, som ikke kan bære saadanne uforudsete Udgifter.

Næsten lige saa stor Vanskelighed volder Spørgsmaalet om, hvem der skal vurdere Skaden. At dette ikke kan overlades den laangivende Part alene — saaledes som det krævedes i et tidligere Forslag fra de videnskabelige Akademier om Laan af Bøger og Haandskrifter udenfor det enkelte Lands Grænser (se Univ. Aarbog 1905—6 S. 575 flg.) — forekommer mig indlysende. I en saadan Sag maatte baade det laangivende og det laantagende Bibliotek høres, og Afgørelsen helst træffes af et staaende Nævn, der, før den endelige Ordning kom i Stand, valgtes af alle de contraherende Parter og for alle Tilfælde.

Det forekommer mig ganske nødvendigt at faa en autentisk Afgørelse paa disse Spørgsmaal, inden den endelige Ordning træder i Kraft, eftersom Vanskelighederne ved at finde en fornuftig Løsning rimeligvis vil vokse, hvis Afgørelsen skal træffes, efter at Uheld er sket, og at saa vel det laantagende som det laangivende Bibliotek saa vidt muligt i Forvejen bør vide, hvor langt deres Ansvar og Risiko rækker.«

Det fra italiensk Side foreslaaede Arrangement er endnu ikke traadt i Kraft.

— Under den danske meteorologiske Ekspeditionens Ophold i det nordlige Island udførte Maleren Grev Harald Moltke en stor Mængde højst interessante Billeder af Nordlysfænomenerne der. Originalerne til disse samt nogle Sortkridtstegninger af Ekspeditionens Medlemmer blev af det danske meteorologiske Institut overladte Universitetet, og Konsistorium havde allerede for lang Tid siden bestemt, at de skulde ophænges i Universitetsbiblioteket. Den 29. April 1909 modtog jeg dem gennem daværende Fuldmægtig M. Clausen, og efter at de nødvendige Foranstaltninger i Løbet af Sommerferien var truffet, anbragtes de der, hvor de nu hænger (i Overbibliotekarens Værelse, Læsesalen for Tidsskrifter og Forstuen). Samtidig modtog jeg ifølge Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenets Bestemmelse til midlertidig Opbevaring de efter disse Originaler udførte Gengivelser.

— Den 5. Novbr. 1908 indgav Overbibliotekar S. Birket-Smith sin Afskedsansøgning og sammen med Ansøgningen fulgte nedenstaaende Skrivelse til Konsistorium: »Idet jeg hermed tillader mig at indsende min til Kongen rettede Afskedsbegæring gennem Konsistorium, benytter jeg Lejligheden til at bede Konsistorium modtage min dybt folte Tak for den udmærkede Støtte, mit Arbejde for Biblioteket gennem de mange Aar altid har fundet hos det, ligesom ogsaa for det personlige Venskab, hvormed flere af Konsistoriums Medlemmer har bæret mig. Naar jeg indgiver min Afskedsbegæring allerede nu, er det for at der kan blive god Tid til at udnævne min Efterfølger, hvad der vil være af Betydning,

for at jeg kan sætte ham grundigt ind i de Sager, hvormed han faar at gøre. Da Stillingen som Universitetsarkivar nødvendigvis maa beklædes af en Mand, der er knyttet til Biblioteket, følger det af sig selv, at jeg fratræder den samtidig med Stillingen som Overbibliotekar.«

Han fratraadte sin Stilling den 31. Januar 1909 og dermed afsluttedes en 29-aarig Styrelse, der for Universitetsbiblioteket næsten i alle Henseender har været af gennemgribende Betydning.

Søndagen den 31. Jan. 1909 samledes han med sine tidligere Medarbejdere (deriblandt nogle som nu var gaaede over i andre Stillinger) samt de øvrige Funktionærer til en beskeden Afskedshøjtidelighed i Bibliotekets Lokaler. Ved denne Lejlighed søgte jeg overfor ham at tolke vort Syn paa hans Gerning i de svundne Aar saaledes:

Kære Hr. Overbibliotekar!

Bibliotekets Personale og enkelte af Deres tidligere Medarbejdere har samlet sig her i Dag for at tage Afsked med Dem. — Vi vilde nemlig gerne bringe Dem en Tak for de svundne Dage,, i hvilke De med udmærket Dygtighed har fungeret som vor højtagtede Chef, samt bede Dem modtage vore bedste Ønsker om Sundhed, Lykke og Arbejdskraft i den kommende Tid.

Hvad Biblioteket var, dengang De for 29 Aar siden tiltraadte Deres Stilling, og hvad det er nu, da De overgiver Styrelsen i andre Hænder, det véd vel bedst vi ældre, som har arbejdet under Dem fra første Færd, men ogsaa de yngre iblandt os har sikkert alle en saa levende Forstaaelse deraf, at det er tilstrækkeligt i denne Kreds blot at minde om enkelte Ting i Deres fortjenstfulde Virksomhed.

For os alle har det saaledes været en Tilfredsstillelse at arbejde under Ledelse af en Mand, hvis Handlemaade i enhver Henseende var præget af sjælden Retsindighed, hvis Afgørelser aldrig betingedes af lunefuldhed og selvbevidst Magtfølelse, men kun af Hensyn til Bibliotekets Tarv. De har paa dette Punkt givet os et Eksempel, som vi baade i vort indbyrdes Forhold og ligeoverfor Publikum skal bestræbe os for at efterligne. — Universitetsbiblioteket har aldrig — i ethvert Tilfælde ikke under Deres Styrelse — været et Sted, hvor man kunde lægge Hænderne i Skødet; men jeg tør roligt paastaa, at i de nu forløbne 29 Aar har det ikke haft nogen ivrigere og kyndigere Arbejder end Dem, dets Chef; De kendte det til de mindste Enkeltheder, var til Stede tidlig og sildig, Hellig og Søgn, medens Deres ordnende Haand roligt og samvittighedsfuldt greb ind der, hvor der trængtes til den. Og der trængtes i Tidernes Løb til den paa mange Omraader. Som særlig betydningsfuldt skal jeg her kun nævne det grundlæggende Katalogarbejde, der blev paabegyndt paa Deres Initiativ, og som De, uden at det daglige Arbejde eller Publikums Benyttelse af Biblioteket led derunder, med usvækket Energi har bragt sin Afslutning nær. Om denne Akse vil Bibliotekets Hjul i en lang Aarrække komme til at dreje sig. De har smedet den, og jeg tør rolig forsikre, at det ikke er Nürnberg-Kram, De har leveret.

Endvidere skal jeg i denne Sammenhæng minde om Deres Bestræbelser for at udfylde de talrige Huller i Bibliotekets Samling af dansk Litte-

ratur. I den ukyndiges Øjne er dette maaske kun en ringe Ting. Men den erfarne Biblioteksmand véd, at den Slags Defekter i et stort Bibliotek er ligesom det ufuldførte Vindue i Aladins Eventyrpalads. En daglig utrættelig Paapasselighed maa være parret med en sjælden omfattende bibliografisk Viden, hvis Værket blot delvis skal lykkes — helt naas Maalet vist aldrig; Papirmøllen har i Tidens Løb slugt altfor meget af det, hvormed Hullerne skulde stoppes.

Et Lands Biblioteker er jo dets aandelige Skatkamre, et Oplagssted for store Værdier, og ligesom en Banks Guld ikke skal ligge og sove i dens Kældre, men under fornøden Kontrol vandre ud blandt Stormænd og Smaamænd, bringe Liv i Handelen og lette Omsætningen, saaledes skal ogsaa et Biblioteks Skatte sættes i Omløb og udnyttes af Store og Smaa; det er derfor de er samlede, det er derfor de bevares, og den Chef, der af Frygt for det nødvendige Slid og Spild søger at dæmme op for Brugen af Nationens aandelige Skatte, han er ikke sin Post voksen. De har aldrig været i Tvivl om, hvilken Vej der her skulde slaas ind paa, og Publikums Stemning overfor vedkommende Bibliotek, der afgiver et ubedrageligt Vidnesbyrd om, hvorledes det føler sine Interesser varetagede, har altid overfor Universitetsbiblioteket været præget af den yderste Velvilje. Vi vil alle bestræbe os for at bevare og udvikle disse smukke Traditioner, som De baade personligt og gennem Deres Instruktioner til Medarbejderne altid har holdt højt i Ære. Den, der synder mod dem, angriber Bibliotekets Livsnerve.

Forøvrigt er det jo en Selvfølge, at hvor velvilligt en Styrelse end stiller sig til det læsende og studerende Publikum, og hvor ivrig den end er for ved gode Kataloger at lette Benyttelsen — Fortidens — og for den Sags Skyld ogsaa Nutidens — Skatte kan alligevel være meget svært tilgængelige, meget vanskelige at løfte for almindelige Mennesker.

Paa dette Punkt har derfor enhver Biblioteksmand noget af en Mission. Det er, om jeg saa maa sige, en uskreven Paragraf i hans Instruks, at han efter Ævne skal fremdrage det skjulte eller mindre let tilgængelige Stof og literært lægge det til Rette paa en nem og overskuelig Maade. Dette Krav har heller ikke lydt forgæves til Dem. En stor Del af Deres betydningsfulde Forfattervirksomhed har netop været rettet mod dette Maal. Jeg skal eksempelvis kun minde om Udgaven af Matriklen samt de mangeaarige, omfattende Forarbejder til det danske Forfatterleksikon. Disse to sidste for det danske literære Publikum saa overordentlig vigtige Arbejder følger Dem, naar de nu opgiver Deres Biblioteksgærning og forlader os. — Heldigvis er det jo ikke nogen lang Afstand, der vil skille os i den kommende Tid. Hverken de skyggende Bjerge eller det brusende Hav vil, som Homer siger, ligge os imellem, og vi haaber alle, at ikke blot de to ovenfor nævnte betydningsfulde Arbejder, til hvis Fuldførelse De helliger Deres Livs Aften, men ogsaa gammel Kærlighed hyppig vil føre vor fordums Chef som en højt æret Gæst og Raadgiver tilbage til vor Kreds og til disse Steder, der baade for Dem og for os gemmer saa smukke Vidnesbyrd om Deres Manddoms trofaste Arbejde. Lev vel! Vore bedste Ønsker følger Dem!

Efter derom indgivet Ansøgning til Konsistorium indstilledes Undertegnede af dette til den ledige Post som Overbibliotekar og modtog den 28. Jan. 1909 kgl. Udnævnelse. Til det ved dette Avancement ledigblevne Embede som Bibliotekar indstilledes Underbibliotekar O. S. Jensen, der under 13. Febr. fik kgl. Udnævnelse fra 1. Febr. at regne. Som Underbibliotekar ansattes dernæst fra samme Dato at regne den hidtilværende ekstraordinære Medarbejder Cand. Johan Frederik Eyser og som ekstraordinær Medhjælper i hans Sted Cand. phil. Frederik Birket-Smith.

— Efter at Kontoen for Universitetsbibliotekets samlede Lønningssum paa Finansloven for 1909—10 var blevet forhojet med 1100 Kr.*), ansattes endvidere fra 1. April 1909 Stud. mag. Svend Dahl som 4de ekstraordinær Medhjælper. Endelig overdroges fra 1. Marts 1909 Arbejdet ved Accisionskatalogen, der indtil da var blevet besørget af Bibliotekar Jensen, til Underbibliotekar Krarup.

— Om Bibliotekets Katalogarbejder i det forløbne Aar afgaves til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet under 15. April 1909 nedenstaaende Beretning:

»Undertegnede tillader sig herved gennem Konsistorium at indsende til det høje Ministerium den befaledede Beretning om Fremgangen af Universitetsbibliotekets Katalogarbejder i Finansaaret 1908—09. Der har i dette Aar ligesom tidligere været arbejdet i dobbelt Retning nemlig dels paa den alphabetiske Katalog dels paa Fagkatalogen. Til den første er der af cand. mag. Bartholin skrevet 4119 Sedler tilhørende Afdelingerne: Lærde Selskaber (fra sidste Halvdel af Tyskland til Sverig), Zoologi (Slutningen), Botanik (første Halvdel), Asiens Historie i 4to og forskellige mindre Afdelinger. Til Fagkatalogen har Cand. Bartholin i Bibliotekstiden skrevet 106 Titelsedler. Udenfor Bibliotekstiden har han i Fagkatalogen indført 4657 Titler. Ordningen af Fagkatalogen er udført af Overbibliotekar Birket-Smith samt Underbibliotekarerne Krarup og Halling. De Afdelinger, der gjordes færdige, vare: Alm. Naturh. (Begyndelsen), Balkanstaterne, Tyrkiet og Grækenland, Lærde Selskabers Skrifter til Schweiz incl., Tyske Forff. I—Z.«

Da den paa Finansloven for 1905—06 for fem Aar givne Bevilling paa 1900 Kr. til Katalogarbejdets Fortsættelse udløb med Finansaaret 1909—10, anmodede jeg under 16. April Konsistorium om at virke hen til, at en lignende Bevilling for andre fem Aar kunde blive indsat paa Finansloven for 1910—11, hvilket ogsaa skete.

— Det havde længe staaet klart for alle, som havde nøjere Kendskab til Bibliotekets Forhold, at der paa to Omraader tiltrængtes en hurtig og gennemgribende Ændring. Dels var det Annuum, med hvilket der arbejdedes, aldeles utilstrækkeligt til de Opgaver, som ifølge de for Bibliotekets Virksomhed givne Bestemmelser skulde løses, dels henstod Størsteparten af dets Haandskriftsamlinger fra gammel Tid i en meget slet Forfatning, der tillige besværliggjorde en virksom Kontrol med mange af de Sager, som udlaantes. Skønt jeg vel vidste, at Krav om ny Bevillinger under den for Statens Finanser vanskelige Situation ikke havde stor Udsigt til at finde villigt Øre, ansaa jeg det dog for uforsvarligt at op-

*) se Aarb. 1906—07 S. 746.

sætte disse to vigtige Sager længere og indsendte derfor under 30. April 1909 til Konsistorium nedenstaaende Skrivelser:

»Herved tillader jeg mig at henlede Konsistoriums Opmærksomhed paa, at det sikkert i en nær Fremtid vil være nødvendigt at forhøje Universitetets Tilskud til Biblioteket betydeligt. Min Formand, som for nogle Aar siden havde opnaaet en Forhøjelse af denne Konto, var hurtig bleven klar over, at den desværre var utilstrækkelig, og gjorde mig inden sin Afgang opmærksom paa, at en ny Forhøjelse vilde være absolut nødvendig. Den samme Anskuelse var jeg selv ad anden Vej kommet til bl. a. ved at se, hvor vanskeligt det paa Grund af Pengeknapheden var at imødekomme selv fuldt berettigede Ønsker fra det laanende Publikums Side. Straks efter at jeg havde tiltraadt Overbibliotekarstillingen, gennemgik jeg derfor de nærmest foregaaende Aars Regnskaber for at faa et Overblik over, hvorledes Udgifterne fordelte sig for de forskellige Fags Vedkommende og om muligt naa til et begrundet Skøn over, hvor meget det vilde være nødvendigt at forlange. Efter den Ordning af de to store københavnske Bibliotekers Virksomhed, som ifølge Komitébetynkningen af 10. Novbr. 1848 og Erklæringen af 5. Febr. 1849 (smlgn. Saml. af Universitetets Retsregler § 418) blev truffet, og som paany blev fastslaaet som Resultat af Forhandlingerne om denne Sag i 1904, skulde Universitetsbiblioteket indtage den første Plads indenfor Medicinen og de naturvidenskabelige Fag. Denne Opgave er det imidlertid med det nuværende Annum ganske umuligt at røgte paa en forsvarlig Maade.

Bibliotekets Aarsindtægter beløber sig for Øjeblikket — bortset fra Lønningerne — ialt til 25,280 Kr. Heraf udgjorde i sidste Finansaar Universitetets Tilskud 19,456 Kr., Legaterne 5824 Kr. Af denne Sum brugtes til Indbinding*) lidt over 8300 Kr., til Porto, Tryksager, Brændsel, Elektricitet, Kontorholdsudgifter, Vedligeholdelse og Reparation c. 5000 Kr., til Bogkøb c. 12000 Kr. Dette sidste Beløb anvendtes saaledes:

Til alle de Fag, i hvilke ikke Universitetsbiblioteket, men det kgl. Bibliotek skal indtage den ledende Stilling, altsaa Arkæologi, Sprog, Filosofi, Kunst, Historie, Nationaløkonomi, Retsvidenskab, Pædagogik, Theologi tilsammen c. 4000 Kroner.

Til Naturhistorie (Alm. Naturhistorie, Anatomi, Fysiologi, Geologi, Zoologi og Botanik) c. 4000 Kroner.

Til de exakte Naturvidenskaber (Fysik, Chemi, Astronomi) Matematik med Mekanik samt de tekniske Fag c. 3000 Kroner.

Til Medicin lidt over 1000 Kroner.

Med dette sidste Beløb forholder det sig saaledes: Biblioteket har hidtil modtaget den allerstørste Del af sin Tilvækst i dette Fag fra det Classenske Litteraturselskab, hvis Anskaffelser efter at have cirkuleret blandt Medlemmerne overtages af Biblioteket for den meget beskedne Sum af 400 Kroner. Men efterhaanden som Fagets Litteratur antog større og større Dimensioner, har Selskabet væsentlig maattet begrænse sine Anskaffelser til Tidsskrifter. De Bøger, Biblioteket nu erhverver ad denne Vej, er desværre lette at tælle, og med de Krav for Øje, som stilles fra de

*) Summens uforholdsmæssige Størrelse finder sin Forklaring derved, at der for den indbindes ikke blot Nyanskaffelserne, men ogsaa hele den danske Aflevering, og de meget talrige Gaver.

øvrige Fags Side, har det hidtil ikke været muligt — foruden de nævnte 400 Kr. — at ofre mer til Medicin end c. 600 Kr. Naar man nu betænker, i hvilken Grad dette Fag blot i de sidste 10 Aar er vokset, hvorledes Forskningen har taget det ene nye Omraade efter det andet op til Behandling, og hvilken omfangsrig Litteratur netop denne Specialforskning har kaldt til Live baade hvad Tidsskrifter og Bøger angaar, vil man let kunne indse, at Biblioteket paa det medicinske Omraade er og i Fremtiden vil være ganske ude af Stand til blot tilnærmelsesvis at røgte sin Opgave, med mindre Indtægten betydelig forøges, tilmed da Priserne paa Bøger stadig er stærkt stigende.

Medens saaledes Medicinen, uagtet den efter Bestemmelserne burde høre til de bedst doterede Fag, paa Grund af de i Tidens Løb stærkt ændrede Forhold nu nærmest indtager en Askepots Stilling, er Situationen for Naturhistoriens Vedkommende noget gunstigere især paa Grund af de til dette Øjemed skænkede betydelige Legater.

Ikke desto mindre er dog ogsaa paa dette Omraade Bibliotekets Stilling ret prekær. Priserne paa de betydeligere naturhistoriske Værker er gennemgaaende meget høje — c. 500 Kroner aarlig har Biblioteket saaledes maattet betale som Subskribent blot for et enkelt Værk, og Priser paa mellem 2 og 300 Kroner for et saadant er aldeles ikke nogen Sjældenhed; overfor adskillige kun altfor berettigede Ønsker har man derfor af Pengemangel hidtil maattet stille sig afvisende, og at Afvisningerne i det mindste fra et pekuniært Synspunkt har været vel begrundede, er der slet ikke Tvivl om. Budgettet er anspændt til det yderste, hvilket formentlig fremgaar klart blot af den Omstændighed, at for over 500 Kroner af forrige Aars Anskaffelser paa det Classenske Tilskud maatte overføres til dette Aar. Saaledes kan det naturligvis ikke vedblive at gaa uden stor Skade baade for Biblioteket og for Videnskaben, men efter mit Skøn vil man dog indtil videre for dette Fags Vedkommende kunne naa et tilfredsstillende Resultat ved Hjælp af en betydelig ringere Sum end den, der er nødvendig for at bringe Medicinen paa Fode.

Endnu staar af Hovedfagene tilbage at omtale dem, jeg ovenfor har sammenfattet under Gruppebetegnelserne Mathematik, exakte Naturvidenskaber samt tekniske Fag.

Med Hensyn til dem gælder omtrent det samme, som allerede er sagt om Naturhistorien. Biblioteket er nemlig ogsaa paa dette Punkt naaet til den alleryderste Grænse af, hvad der med de nuværende Pengemidler kan præsteres. Ja, paa adskillige Punkter har man desværre allerede maattet resignere, og hvis den nuværende Tilstand fortsættes ret længe endnu, betyder det simpelthen Stagnation. Thi ogsaa indenfor disse Videnskabsgrene foregaar der jo en frodig Udvikling, som fremkalder en uanet Fylde af ingenlunde billig Litteratur. Blot eksempelvis skal jeg minde om den Række af Tidsskrifter, som de ny Opdagelser indenfor Elektriciteten, Telegrafien, Fotografien og nu senest Luftsejladsen har bragt paa Markedet.

Medens jeg saaledes mener, at Biblioteket indenfor de Fag, i hvilke det efter Bestemmelserne skal repræsentere, ubetinget trænger til en betydelig Forøgelse af sit Annuum, tror jeg, at det Beløb, som det nu raader over til Retsvidenskab, Nationaløkonomi, Arkæologi, Kunst, Historie,

Sprog, Pædagogik, Theologi og Filosofi, foreløbig i det væsentlige vil kunne strække til til de beskedne Fordringer, som paa disse Omraader efter den én Gang truffne Ordning kan stilles fra Universitetslærernes og de Studerendes Side. Alt hvad der kræver betydelige Bekostninger maa, naar ikke særlige Legatmidler staar til Raadighed, overlades til det Kgl. Bibliotek at anskaffe.

Paa Grund af det, jeg ovenfor har udviklet, tillader jeg mig da ærbødigst at anmode Konsistorium om at gøre Skridt til, at Universitetets Tilskud til Bibliotheket paa Finansloven for det kommende Aar kan blive forøget med 12,000 Kroner, som jeg tænker at anvende paa følgende Maade: Til Medicinen c. 5000 Kr., til de naturhistoriske Fag c. 2000 Kroner, til exakt Naturvidenskab og de tekniske Fag 3000 Kr. Ved denne Fordeling vil de tre Hovedretninger, hvori Biblioteket efter sin Bestemmelse skal virke, hver faa en Sum af ialt 6000 Kr. til Bogkøb, hvilket formentlig vil være tilstrækkeligt i alt Fald for en længere Tid, og da det ved forskellige Prøver, jeg har anstillet, viser sig, at der til Indbindingen omtrent medgaar mellem $\frac{1}{5}$ og $\frac{1}{6}$ af et til Bogkøb bestemt Beløb, har jeg anslaaet den Sum, som det vil koste at indbinde Nyerhvervelserne, til c. 2000 Kr.

Skønt jeg naturligvis gjerne indrømmer, at det, der her forlanges, er en betydelig Sum, skal jeg dog til Slutningen ved et Par Tal vise, at det i Forhold til de Summer, andre Biblioteker med lignende Opgaver har til Disposition, maa siges at være endog meget rimelige Krav. Saaledes raader det Kgl. Bibliotek i Kbhvn., der ligesom Universitetsbiblioteket kun skal repræsentere i visse bestemte Retninger, over 60,000 Kr. aarlig til Bogkøb, deraf 21,000 til Indbinding. Universitetsbiblioteket i Lund disponerer over c. 55,000 Kr. til Bogkøb og Indbinding, og Upsalabiblioteket havde i 1907 alene til Bogkøb et Annum af 23,392 Kr.; medens vort Bibliotek ved den paatænkte Forøgelse af dets Indtægter kun vilde komme til at disponere over ialt 22,000 Kr. til Nyanskaffelser og 10,000 Kr. til Indbinding.«

»Af alle Universitetsbibliotekets værdifulde Haandskriftsamlinger kan kun den Arnemagnæanske siges at være i en Stand, der tilfredsstiller ethvert rimeligt Krav. Det stateligt udstyrede og med mønsterværdig Omhyggelighed udarbejdede trykte Katalog aabner Forskeren en let Adgang til hver Enkelthed i den vidtberømte Samling. Samtidig med Katalogarbejdet blev der desuden gjort, hvad der den Gang kunde gøres for at bevare de af Tidens Tand medtagne Diplomer og Manuskripter. Endvidere blev en stor Mængde Bind indbundne eller ombundne og alle forsynede med ny og tydelige Signaturer.

For de øvrige Haandskriftsamlinger, Biblioteket gemmer, af hvilke flere baade i Henseende til Kostbarhed og Betydning for Videnskaben maa vurderes meget højt, er et lignende Arbejde aldrig bleven gjort. Ganske vist eksisterer der over dem alle Kataloger; men af disse er flere i høj Grad forældede, uoverskuelige og i det Hele mangelfulde, saa at det selv for dem blandt Bibliotekets Personale, der har nøje Kendskab til disse Ting, kan falde meget vanskeligt at besvare Spørgsmaal om Enkeltheder paa en tilfredsstillende Maade, og for Publikum er det vel næsten umuligt

ved egen Hjælp at finde sig tilrette i en Del af disse Kataloger. Jeg maa dog udtrykkelig undtage Katalogerne over de meget vigtige Samlinger *E donatione variorum* og *Additamenta*; for dem har nemlig min Forgænger (tildels ved sit personlige Arbejde) skabt særdeles brugbare Hjælpe midler; men baade *Fabricius'* og *Rostgaard's* Samlinger er kun vanskeligt tilgængelige ved Hjælp af de eksisterende Fortegnelser, og det samme gælder om visse Dele af de kostbare Samlinger af orientalske Haandskrifter.

Da min Forgænger tiltraadte sit Embede, var Universitetsbiblioteket i næsten alt det, der betinger et Biblioteks Brugbarhed og Nytte, i høj Grad forsømt. Hans Bestræbelser maatte derfor i første Linje være rettede paa det ene fornødne, at bringe Bogsamlingen paa Fode igen og ved det ny Katalog, der allerede den Gang paa hans Initiativ var planlagt, skabe Orden i det Kaos, han forefandt. Denne Opgave har han jo under sin lange Embedsvirksomhed med overordentlig Dygtighed og Samvittighedsfuldhed og ved Indsats af et stort personligt Arbejde bragt sin Løsning nær. For Haandskriftsamlingen kunde kun det nødvendigste og mest uopsættelige gøres, bl. a. Indretning af et brandsikkert Rum til deres Opbevaring. Da Tilendebrielsen af Bibliotekskatalogen rimeligvis vil lægge Bestlag paa Personalets Arbejdskraft mindst en halv Snes Aar endnu, er det naturligvis heller ikke min Mening, at man allerede nu skal gaa i Gang med en grundig Revision og Fornyelse af Haandskriftkatalogen. Dette vigtige Arbejde maa desværre vente. Derimod mener jeg rigtignok at burde gøre opmærksom paa, at for alle Samlinger med Undtagelse af den *Arnemagnæanske* er et Ordningsarbejde og en Konservering, for visse Afdelinger tillige en Revision og foreløbig Omskrivning af Indholdsfortegnelserne en uafviselig Nødvendighed.

Konserveringsarbejdet skulde efter min Anskuelse bestaa for det første i Reparation og Eftersyn (delvis Ombinding) af en meget betydelig Mængde Haandskrifter, som nu henstaar i den mere end maadelige Forfatning, hvori de var, da de i svundne Dage indlemmedes i Biblioteket. Samtidig maa alle Signaturer, der nu er anbragte paa en uheldig Maade og tildels ulæselige, fornyes. Endvidere bør den Opbevaringsmaade, Biblioteket hidtil har anvendt overfor Samlinger af Breve og Manuskripter af mindre Omfang, nemlig at bundte dem sammen i Pakker og indsvøbe dem i Pap eller Papir, helt opgives. En saadan Indpakning værner dem kun i aldeles utilstrækkelig Grad mod Støv og Smuds, og desuden er det næsten umuligt at holde Orden i og Kontrol med Indholdet af en saadan Pakke. Her maa tilvejebringes dels Omslag i Bogform med Overfald, dels Papkasser afpassede efter de forskellige Formater, og indenfor disse bør Brevene anbringes paa en ganske bestemt Maade, der gør det muligt at bevare streng Orden og udøve fornøden Kontrol. Fremdeles er det nødvendigt, at de Manuskripter i de orientalske Samlinger, som paa Grund af deres Form er noget uhandlelige og vanskelige at opbevare, omhyggeligt befries for det Støv, de saa længe har samlet, dernæst lægges i lange tæt-sluttende Papkasser af en ejendommelig Konstruktion, der baade hindrer Støvet's Indtrængen, gør Udtagningen let og muliggør Anbringelsen af en tydelig Signatur paa Endestykkerne. Da de ikke kan finde Plads

paa de nuværende Hylder uden straks at komme i Uorden, vil det endvidere være nødvendigt at konstruere en særegen Reol, hvor de bekvemt kan lægges. Det kan jo ikke være andet end, at et Revisions- og Konserveringsarbejde som det ovenfor antydede i første Linje vil stille store Krav til mig selv, særlig hvad den tekniske Side angaar, men da jeg ikke er i Besiddelse af Kundskaber i de orientalske Sprog og Litteraturer, hvilket for en væsentlig Del deraf maa siges at være en nødvendig Forudsætning, er jeg meget glad for, at Biblioteket netop nu i Underbibliotekar Eyser har en Mand til sin Raadighed, der med Interesse har helliget sig til disse Studier og endelig er saa omhyggelig og samvittighedsfuld, at jeg uden Risiko kan lægge en væsentlig Del af Arbejdet i hans Hænder.

Selvfølgelig er det min Mening, at al Reparation og Ombinding af Haandskrifter skal udføres her i Biblioteket under mit eget Tilsyn og af en ubetinget tilforladelig Mand, for hvem der i et lidt afsides Lokale indrettes et interimistisk Værksted.

For at skaffe mig et nogenlunde paalideligt Skøn over, hvad et Konserveringsarbejde som det ovenfor foreslaaede vil koste, har jeg konfereret med Bogbinder Ehlert, der i sin Tid besørgede et lignende Arbejde for den Arnemagnæanske Samling. Det Beløb, der medgik hertil, var 3200 Kroner, og Bogbinder Ehlert er af den Mening, at en lignende Gennemgang af de øvrige Samlinger vil koste mindst 6000 Kroner, hvilket jo ganske vist er en betydelig Sum, men dog for intet at regne i Forhold til de Værdier, det her drejer sig om. Af Hensyn til den meget begrænsede Arbejdskraft, Biblioteket kan ofre paa saadanne ekstraordinære Foranstaltninger, foreslaar jeg da, at Arbejdet (ligesom Tilfældet var med den Arnemagnæanske Samling) fordeles paa et Tidsrum af 10 Aar, og da det efter min Opfattelse aldeles ikke gaar an, nu da Biblioteket kan skaffe Arbejdskraften, at opsætte Konserveringsarbejdet yderligere, tillader jeg mig ærbødigt at anmode Konsistorium om at træffe de nødvendige Foranstaltninger til at $\frac{1}{10}$ af den ovenfor angivne Sum, altsaa 600 Kr., kan blive skaffet paa forventet Tillægsbevilling, saaledes at Arbejdet snarest kan paabegyndes. En Del af Resten vil saa forhaabentlig kunne blive opført paa Finanslovforslaget for det kommende Aar som en, i Lighed med Bevillingen til det egentlige Katalogarbejde, foreløbig for fem Aar gældende Bevilling paa 600 Kr. aarlig.«

Konsistorium støttede begge Forslag varmt, men Ministeriet mente ikke under de forhaandenværende Forhold at kunne gaa med til en Forøgelse af Bibliotekets Annuum. Derimod lykkedes det straks at skaffe det nødvendige Beløb til Haandskriftsamlingernes Reparation, saaledes som det vil ses af nedenstaaende Skrivelse fra Konsistorium af 15. Juli 1909.

Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet har under 10. d. M. tilskrevet Konsistorium saaledes:

»I Overensstemmelse med d'Hrr. Rektors og Professorers Indstilling i Skrivelse af 1. d. M. bifalder Ministeriet herved, at der af Universitetets Udgiftspost 10, Ekstraordinære Udgifter for 1909—10 afholdes et Beløb af 500 Kr. til paatrængende Konserveringsarbejder ved Haandskriftsamlingerne i Universitetsbiblioteket.

Hvilket tjenstligt meddeles til behagelig Efterretning med Tilføjende, at man ved Skrivelse af Dags Dato har bemyndiget Universitetskvæsturen til at optage en til samme Formaal bestemt Bevilling af 600 Kr. aarlig i 5 Aar, under Udarbejdelsen af sit Forslag til Finansloven for Finansaaret 1910—11.

Hvilket herved meddeles Overbibliotekaren til behagelig Efterretning.«

— Af Aarets mindre vigtige Begivenheder turde maaske disse fortløbene Omtale her:

Biblioteket indsendte i Maj 1909 efter Anmodning fra Hr. Overbibliotekar V. Grundtvig en Samling af forskellige Genstande til den Biblioteksudstilling, der var forbundet med Landsudstillingen i Aarhus.

Overbibliotekar H. O. Lange, der efterhaanden har ladet forskellige Universitetsbiblioteket tilhørende Haandskrifter gengive ad fotografisk Vej i det kgl. Biblioteks Atelier, indvilligede efter derom ført Forhandling i at overlade Universitetsbiblioteket en Gengivelse af disse for den danske Historie meget vigtige Codices, mod at Atelieret fik sine Udgifter til Papir og Kemikalier dækkede.

Med de amerikanske Universitetsbiblioteker i Berkeley (University of California), Urbana (University of Illinois) og Ann. Arbor (University of Michigan) er der i Aarets Løb truffet Aftale om Udveksling af Publikationer.

2. Den botaniske Have 1909.

(Direktør, Professor, Dr. Eug. Warming).

A. Haven i snævrere Forstand.

(Botanisk Gartner Axel Lange).

1. *Frilandsanlægget.* Busketter og Kvarterer er i Sommerens Løb holdte rene som sædvanlig. I Staudekvarteret er Planterne optagne, Stykket er blevet gödet og omgravet, Bedene afsatte med samme Afstand som før, og Planterne atter plantede. Nogle enkelte Træer, som stod for nær ved andre, er blevne gravede fri ved Roden og er ved Hjælp af Tallie løftede og flyttede hen paa et gunstigere Sted.

I Vinteren (Februar—Marts) 1908 fremkom der i Dagspressen (Vort Land) talrige Klager over den Tilstand, hvori Hovedvejen gennem Haven fra Gothersgade til Sølgade befandt sig. Dette foranledigede Havens Bestyrelse, som indsaa, at en selv hyppig udført Grusning ikke vilde kunne afhjælpe Fejlen, men at en Grundforbedring af Vejen var nødvendig, til at ansøge Bevillingsmyndighederne om paa Tillægsbevillingsloven for Finansaaret 1908—09 at stille en Sum til vor Raadighed til nævnte Formaal. Regeringen mente ikke at kunne bevillige Pengene paa Tillægsbevillingsloven, og Ansøgningen blev atter indsendt saaledes, at Beløbet kunde optages paa den ordinære Finanslov 1909—10. Det var under Overvejelse, om man skulde søge om en saa stor Bevilling, at der vilde kunne blive Raad til at lægge en dobbelt Fliserække gennem Haven foruden Rendestenen ved Siderne, men da det Tilbud, vi i den Anledning modtog fra et af vore største Entreprenørfirmaer, lød paa en saa stor

Sum som 7589 Kr. 30 Ø., medens vort eget Overslag paa Makadamisering, ligeledes med Rendestene ved Siderne, udført ved Havens Folk, lød paa 3440 Kr., mente Direktionen ikke at kunne forsvare at søge om den større Sum og anbefalede derfor i sin Ansøgning til Ministeriet, at man blev staaende ved den billigere Form for Ubedring. Beløbet blev bevilliget, og Arbejdet udførtes fra midt i April til hen paa Sommeren. I alt er der sat 2052 løbende Fod Rendesten og makadamiseret 8064 Kv.-Fod Gang.

Ogsaa Kørevejen bagom Væksthus Nr. 5 hen til Kulkælderen er bleven makadamiseret, ligesom der enkelte andre Steder er udført Smaa-reparationer af Gange; i alt er 120 løbende Fod Rendesten omsat og 2232 Kv.-Fod Gang bleven makadamiseret.

Da Stengærdet, som paa et Stykke afgrænsede Observatoriebakken mod Hovedgangen, var en Del brøstfældigt, blev det nedrevet, og den nedre Del af Bakken blev derpaa lavet om til et Stenhøjparti; hertil er anvendt Stenene fra Stengærdet. Dette Stenhøjparti er i Efteraaret delvis beplantet.

I de senere Aar har der enkelte Gange i Løbet af en Uge været foretaget en Optælling af, hvormange Mennesker der passerede de to Laager, ad hvilke der for Publikum er Adgang til Haven, og Resultatet har for nogle af Optællingernes Vedkommende fundet Optagelse i Aarbogen. I Aar er der foretaget en mere regelbunden Optælling, idet der de første 7 Dage i hver Maaned er bleven talt, hvormange Mennesker der gik ind ad Laagerne. Resultaterne fra tidligere Tællinger saavel som fra Tællingen i Aar opføres her, for at en Sammenligning derigennem kan finde Sted. I Ugen 29. Sept.—5. Okt. 1904, det vil sige, da Passage endnu kun fandt Sted ad Gothersgadelaagen, om Helligdage dog tillige ad en Laage ved Farimagsgade, passerede 3604 Mennesker ind i Haven. Ugen 11. Okt.—17. Okt. 1905, d. v. s. straks efter Sølvgadelaagen var aabnet for Færdslen gav til Resultat: 9728, Ugen 1. Nov.—7. Nov. 1905: 13,608, Ugen 1. Maj—7. Maj 1906: 30,034 og Ugen 1. Okt.—7. Okt. 1906: 23,741.

I Aar har Besøget været følgende:

1ste Uge i Januar: 13,393.	1ste Uge i Juli: 29,290.
— — - Februar: 19,848.	— — - August: 32,320.
— — - Marts: 22,657.	— — - September: 32,255.
— — - April: 29,409.	— — - Oktober: 30,400.
— — - Maj: 31,981.	— — - November: 23,460.
— — - Juni: 34,810.	— — - December: 17,260.

Tallene for Maj, Juni og Juli vil sikkert normalt blive meget større, men Arbejdet med Makadamiseringen af Hovedgangen hemmede Færdslen, saa at en Del Mennesker, som ellers daglig benyttede Gennemgangen, foretrak en Tid lang at gaa udenom. Lægges disse Tal til Grund for en Beregning af, hvor mange der i Aarets Løb passerer ind i Haven, faas til Resultat: 1,377,788.

For at holde Søen i den rette Vandstandshøjde har Pumpen været benyttet 84 Gange i 528 Timer, hvorfor der særligt i dette Øjemed maatte fyres under Kedlerne i 297 Timer.

Vandforbruget i Haven var fra 16. Sept. 1908—24. Sept. 1909 52,000 Td., og da det Kvantum (70,000 Td.), som ved Kontrakt med Kommunen er afgiftsfri, saaledes ikke er naaet, har Haven i Aar ingen Vandafgift betalt. Indførelsen af W. C.'er i Haven vil uden Tvivl forøge Vandforbruget en Del.

2. *Sorø-Arboretet.* Omkring Træerne i Naaletræsplantningerne ved Filosofgangen er der rensset i Sommerens Løb. I Foraaret blev en Del Træer og Buske, som tog for megen Plads i Planteskolen, opgravede og derpaa udplantede i Feldskov i Fortsættelse af Acer-Plantningen og ved Filosofgangen i Cratæus-Plantningen. Ialt udplantedes 50 Slægter i 775 Eksemplarer, deraf af Cratæus alene 237 Stk. Af ovennævnte 775 Eksemplarer er der senere afgivet 30 Stk. til Sorø Akademi til Indplantning i Akademihaven.

3. *Væksthusene.* Planterne er renholdte og omplantede som sædvanlig. 30 Planter er omplantede i Ballier og firkantede Kasser. Fra 1. November 1908—31. Oktober 1909 var 98 Varieteter og Arter af Væksthus-Orchideer i Blomst. Kaktushuset var aabent for Publikum paa 6 Aftener, 2 Timer hver Gang, i Anledning af at de storblomstrede, natblomstrende Arter af *Cereus* udfoldede sig. Ialt var der af udsprungne Blomster: 16 *Cereus grandiflorus* (Nattens Dronning), 17. *C. nycitallus*, 5 *C. rostratus* og 4 *C. Mac Donaldii*.

Til Indlægning af W. C. bag Væksthusene og ved Medhjælperboligen ver der paa Finansloven bevilget 7775 Kroner som anden Halvdel af 15,550 Kroner; foruden Indlægning af W. C. skulde tillige Vandafløbsforholdene fra Medhjælperboligen og Væksthusene ordnes. I Medhjælperboligen er indlagt: 1 W. C. i 1ste Undergartners Bolig, 1 W. C. i 2den Undergartners Bolig, 1 Gaard-W. C. i Fyrbøderens Gaard og *dos à dos* til dette 1 W. C. for de ugifte Medhjælpere. I det gamle Retiraderum bag Væksthusene er der indrettet 4 W. C.'er, deraf to beregnede til Havens Folk, to til Publikum, samt et Urinal med tre Rum. I et Materialrum ved Siden af Folkestuen er en mindre Del bleven skildret af og indrettet til to W. C.'er for Damer. En anden mindre Del af dette Materialrum er bleven indrettet til Værktøjsrum med Indgangsdør fra Nr. 5. Resten af nævnte Rum er bleven bibeholdt som Materialrum. Mellemdørene mellem Hus Nr. 3 og 4 er erstattede med ny. Rør og Haner i Varmeledningen er gennemgaaet og reparerede i Aarets Løb. Dampprøret fra Apuariet til Forsøgshuset er bleven fornyet. Luftgivningsapparatet i Nr. 2 er repareret. Glastagene paa Væksthusene er grundig eftersete som sædvanlig. Øverste Lag af Vinduer fra Væksthus Nr. 1 har været nedtaget, og alle Ruderne er lagt om, saaledes at de nu ligger med Overlæg og i Kit, medens de før laa med de sammenstødende Rande i Bly. Den store Gennemkørsel under Væksthusene er hvidtet, ligeledes Rummet under Trappen. I Nr. 7—9 er en Del Spær dels erstattede med ny dels bleven betydelig udbedrede, i den østre Ende af Huset er endvidere lagt ny Fodplanker. I Skuret mellem Palmehusporten og Potteskuret er der bleven indlagt Vandrør med Taphane, og i Gulvet er støbt en Afløbskumme. For at hindre Frysning af W. C.'erne i Vinterens Løb er der indlagt Varmrør gennem Dame-W. C. Rummet, hvorfra det er ført videre under Jorden.

ind i Fyrboderens og Medhjælpernes W. C.'er. Et Varmerør er ligeledes ført igennem Herre-W. C. Rummet. I Værktøjsskuret og i det lille Rum mellem Formeringshus og Forsøgshus er opstillet Ribbeovne, igennem hvilke der kan ledes Damp, saaledes at de paagældende Rum kan benyttes til Arbejds- og Opholdsrum. Værktøjsskuret tjener saaledes nu til Opholdsrum for den Kone, som skal renholde og føre Opsyn med W. C.'erne. Fra begge W. C.-Rummene er der lagt Ringeledning hen til Værktøjsskuret, saaledes at Opsynskonen kan tilkaldes. Ministeriet har bifaldet, at der i al Fald paa Prøve opkræves en Afgift af 10 Øre for Benyttelsen af W. C.'erne, og at Haven lønner en Kone, som om Eftermiddagen fra Kl. 1 til Lukketid fører Opsyn, med en maanedlig Løn beregnet efter den for Arbejdskonerne i Haven gældende Løn. Havens Bestyrelse har ment det ganske nødvendigt at have et saadant Opsyn, idet en fri og uhindret Adgang til W. C.'erne let vilde kunne medføre Misbrug af forskellige Art, som Vandspild, Bemaling af Væggene, Henkasten af Affald i i Kummerne o. s. v. Konen, der fører Opsyn beskæftiges tillige med Vaskning af Planter, saaledes at hun selv i Perioder, hvor intet Besøg finder Sted, ikke er uvirksom.

4. *Bygningerne.* I Gartnerboligen er der for Vinduerne i Havekastuen anbragt udvendige Skodder. Gulvene i de tre Arbejdsværelser samt Entreen er ferniserede. Gartnerens Kontor er ferniseret, hvidtet og malet. Medhjælperboligen: Angaaende Anlæg af W. C. se under Væksthusene. Trappegangen er ferniseret, og Undergartner Ulleriks Lejlighed er delvisristandsat. Iøvrigt er der foretaget forskellige Udbedringer af de Beskadigelser, der var sket paa Træ og Murværk som Følge af W. C. Indlægget. Paa Musæumsbygningen er foretaget nogle mindre Reparationer af Tagrender og Nedløbsrender. I Biblioteket er Gulvene malede. Vinduernes Træværk udadtil i Kælderetagen er malet. Værelserne Nr. 7, 9, 11, 12, 14, 23 samt Trappegangen er ferniserede, i Nr. 9 er Loftet hvidtet. I Laboratoriebygningen er Lofterne i tre Værelser hvidtede, og Gulvene i 5 Værelser samt Bagtrappegangen er ferniserede.

5. *Frø og Plantebytningen.* Fra 88 botaniske Haver og fra 7 Private er modtaget 2070 Portioner Frø og fra 12 botaniske Haver, fra 38 Private samt ved Køb er erhvervet 469 Eksemplarer af levende Planter og Stiklinger. Blandt Giverne kan nævnes: Fru Ammitzbøll, Sorø, Kontrollør Andersen, Apotheker Capelle, Springe, Etatsraad Dessau, Dr. Enggell, Hovmester Eriksen, Gartner Fahle, Gaunø, Gartner Haar, Gisselfeldt, Murermester Hansen, Cand. pharm. J. Hartz, Major van Holck, Gartner Hjort, Gartner Clemen Jensen, Overgartner Jørgensen, Haveselskabets Have, Professor Jul. Lassen, Mag. art. Lorenzen, Direktør Løwegren, Göteborg, Direktør St. Nyeland, Slotsgartner Paludan, Hr. C. Pleijel, Gartner J. Steenberg, Handelsgartner O. Trier, Direktør F. Ulriksen, Alnarp, Mons. Vilmorin, Paris, Handelsgartner Waterstradt samt af Havens Personale: Medhjælper Bonfils, Bibliotekar Børgesen, Gartner Hultkvist, bot. Gartner Lange, Inspektør Ostfeldt, Undergartner Ulleriks, Professor Warming.

Fra Haven er afgivet 9434 Portioner Frø til 98 botaniske Haver og 52 Skoler, Institutioner og Private. Af Stiklinger og levende Planter er

afgivet 1492 Eksemplarer til 4 botaniske Haver og 52 Skoler og Private. I Aarsberetningen for 1905 meddeltes, at der det nævnte Aar var uddelt 7174 Portioner Frø, hvilket var det største Antal Portioner der hidtil var uddelt her fra Haven. Antallet for i Aar er gaaet langt udover dette hidtidige Maksimum, saa meget, at man søger efter en Forklaring paa dette Forhold. Som en af Aarsagerne kan nævnes, at Frøhøsten i 1908 paa Grund af den ualmindelig gunstige Sommer havde været meget rigelig, saa at flere Plantearter, som ellers ikke giver Frø eller i al Fald i ringe Mængde, gav saa tilstrækkelige Kvanta, at de kunde optages i den Frøkatalog, som hver Vinter udsendes til fremmede botaniske Haver, og Katalogen var som Følge deraf betydelig omfangsrigere end ellers (33 Sider mod 26 Sider i Gennemsnit af de sidste 5 Aar). Endvidere har i det forløbne Aar nogle udenlandske Videnskabsmænd modtaget større Samlinger af Frøprøver, og endelig har Antallet af Anmodninger fra Skolehaver om Tilsendelse af Frø i Aar været særlig stort. Tallet for i Aar vil derfor antagelig betegne et Maksimum, som ikke naas for det første.

Foruden til Universitetslærernes Forelæsninger og Eksaminer samt til den pharmaceutiske Lærestalts Undervisning i Botanik er der af afskaarne Blomster afgivet 807 Portioner. Disse fordeler sig saaledes: Latin- og Realskoler: 239, Pigeskoler: 216, Kommuneskoler: 125, Kursus: 92, Manuduktion: 63, Lærerhøjskolen: 41 og Lærereksamen i Provinsen: 31 Portioner.

6. *Personalet.* Gartner Lange var med Ministeriets Tilladelse for Havens Midler (100 Kroner) en Rejse til Gøteborg, Stockholm, Upsala for at bese de botaniske Haver der og gøre Erhvervelser til vor Have, og Garner Lykke var paa samme Maade (150 Kroner) en Rejse til Berlin, Bremen og Hamborg. Fra flere af de botaniske Haver i de nævnte Byer, navnlig Trädgårdforeningens smukke Have i Gøteborg, modtog Haven værdifulde Samlinger af levende Planter. Fyrbøder Søren Jensen havde 1ste Oktober tjent Haven i 35 Aar. Han har altid udfyldt sin Plads med megen Pligttrøskab. Han blev i Anledning heraf under 27. September benaadet med Dannebrogsmændenes Hæderstegn.

Den 25. Oktober 1907 indgav de ved Haven fast ansatte Arbejdere og Opsynsmænd en Ansøgning til Direktionen om at deres Løn maatte blive forhøjet til 4 Kroner om Dagen. Havens Bestyrelse fandt Folkenes Anmodning berettiget, men fandt, at der var Anledning til at søge alle de daglønnede Arbejderes Lønforhold forbedrede, og indgav derfor i November 1907 en udførlig motiveret Ansøgning til Ministeriet. Denne Ansøgning blev bevilliget, og Lønsatserne er fra 1ste April 1909 følgende: En Mand (Gartner Lykke) 320 Arbejdsdage à 5 Kroner; c. 5000 Arbejdsdage à 4 Kroner, c. 1000 Arbejdsdage à 3 Kr. 50 Ø. og c. 680 Arbejdsdage (Koner) à 2 Kr. 50 Ø. Heldagsopsynsmændene har ligeledes faaet Lønnen forhøjet til 4 Kroner pr. Dag, Halvdagsopsynsmændene til 2 Kr. 40 Ø. Rengøringskonerne i Haven, i Musæet og Laboratoriet har faaet deres Løn forhøjet i et lignende Forhold som de andre daglejede Folk. Det Beløb Dagarbejde-Kontoen i det hele blev forhøjet mer er: 7741 Kr. 80 Ø. og for Laboratoriet 120 Kr.

7. *Forsøgshaven.* Denne har været benyttet af Professor W. Johannsen, Docent C. Raunkiær, Musæumsinspektør Ostenfeld og Mag. sc. H. E. Petersen. Stakittet omkring Forsøgshaven er blevet malet.

8. Der er udstedt *Kort* til 29 Lærere og Manuduktører tildels med Adgang til Væksthuse, Stenhøje og Mosen. Der er udstedt et Betalingskort for Familie. Adgangskort til at male i Haven og Husene er meddelt 19 Personer.

9. *Plantebestemmelsesarbejdet i 1909.* I det forløbne Aar er der foretaget c. 350 Plantebestemmelser ved Mag. sc. Raunkiær, dels af Planter i Væksthusene, dels af Frilandsplanter. Dansk Kvarter, Studiekvarteret og biologisk Kvarter er reviderede to Gange; desuden er en-aarigt Kvarter og Staudekvarteret delvis reviderede.

10. *Forskelligt.* Dr. phil., Direktør, Brygger C. Jacobsen tilskrev i Forsommeren Prof. Warming og tilbød at skænke til Haven en Samling Afstøbninger af antike Kunstværker. Efter at Sagen havde været for i Konsistorium hen paa Eftersommeren, medens Statuerne allerede i August Maaned havde været opstillede paa Prøve, vedtog Konsistorium at takke Direktør Jacobsen for den værdifulde Gave, og Statuerne blev derefter henstillede paa deres endelige Pladser, ligesom Soklerne blev malede og forsynede med en Angivelse af, hvad Kunstværkerne fremstillede. De opstillede Kunstværker er følgende: *Athene* (opstillet ved Hovedindgangen til Haven); *Artemis* (ved Gartnerboligen); *Myron: Marsyas finder Athenes bortkastede Fløjte* (i Bælgplantebuskettet); *Amazone* (ved Pilebuskettet); *Sandalbinderen* (i Sølvgadeanlægget) og *Myron: Diskoskasteren* (ved Foden af Observatoriehøjen lige udfor Broen).

— Ved den i Efteraaret af Orchidédyrkere arrangerede Udstilling af Orchideer, hvilken afholdtes i Hotel d'Angleterre, deltog Haven ved at stille nogle store Træer, en Palme, nogle Hængeplanter samt enkelte Orchideer til Komiteens Disposition.

B. Museet.

(Museumsinspektør, Dr. phil. C. Hansen Ostenfeld).

1. Bestemmelses- og Konservatorarbejder.

a. Herbarierne.

Bestemmelsesarbejder: Museumsdirektøren har 1) bestemt eller revideret i Dansk Herbarium Salices og af Compositæ Slægterne fra C til R, 2) gennemgaaet ca. 1400 Planter indsendte til den topografisk-botaniske Undersøgelse af Danmark, 3) bestemt Havfanerogamer fra Bremen's Museum, og 4) bestemt eller revideret forskellige arktiske Plantesamlinger (grønlandske Planter tilsendte af Fru Deichmann, islandske Planter samlede af Dr. Bøving og Harder, Drabæ fra Spitsbergen samlede af Fru Resvoll-Dieset, Gjøa-Ekspeditionens Sympetalæ samt Danmarks-Ekspeditionens Karplanter), 5) endvidere bestemt en Samling Planter samlede af ham selv i Schweiz.

Museumsassistenten, Mag. sc. Ove Paulsen har bestemt en Samling Planter samlede af ham selv i Middelhavslandene, endvidere en Del af Ørsteds og Liebmann's Samlinger (se under Ekstra-Arbejder).

Bestemmelsesarbejder i Herbarierne er endvidere udførte af Docent, Mag. C. Raunkiær (vestindiske Planter), Bibliotekar Dr. F. Børgesen, Docent Dr. L. Kolderup Rosenvinge og Mag. sc. H. E. Petersen (Havalger), Mag. sc. C. Christensen (Bregner), Mag. O. Galløe (Likener), Cand. pharm. A. Hesselbo (Mosser), Cand. pharm. J. Lind, Mag. sc. C. Ferdinandsen og Stud. mag. Ø. Winge (Svampe), samt Prof., Dr. O. G. Petersen (Driv-Ved). Med Bestemmelsen af Danmark-Ekspeditionens botaniske Samlinger har følgende været beskæftigede: Dr. Kolderup-Rosenvinge, Dr. F. Børgesen, Mag. O. Galløe, Mag. C. Ferdinandsen, Stud. mag. Ø. Winge, Cand. pharm. A. Hesselbo, Cand. pharm. J. Lind, Cand. polyt. E. Østrup — alle med de forskellige Kryptogamer, og Prof., Dr. O. G. Petersen, Cand. Lundager og Museumsinspektøren med Fanerogamerne.

Af udenlandske Botanikere, som har benyttet Samlingerne og deri foretaget Bestemmelser eller Revisioner, kan nævnes: Prof., Dr. O. Beccari, Firenze (nogle Palmer); Prof., Dr. V. Brotherus, Helsingfors (vestind. Mosser); Prof., Dr. Th. Fries, Upsala (danske Fungi hypogæi); Dr. E. Janchen, Wien (Cistus-Slægten og Joh. Lange's Cistaceæ); Dr. H. Lindberg, Helsingfors (nordiske Former af *Alehamilla vulgaris*); Prof., Dr. C. A. M. Lindman, Stockholm (Poa hybrida Gruppen); Prof., Dr. C. Mez, Halle a. S. (Panicum-Slægten); Rektor, Dr. L. M. Neuman, Ystad (*Carex salina* Gruppen); Hr. Palmgren, Helsingfors (*Carex flava* Gruppen); Dr. O. E. Schulz, Berlin (vestindiske Begoniæ og Solanæ); Prof., Dr. J. Urban (forsk. vestindiske Planter); Dr. Wangerin, Halle a. S. (et Par Slægter af Cornaceæ).

Konservatorarbejder: 1) Dansk Herbarium, Interkalation af en Del nyt Materiale af Karplanter, Salices og Compositæ C—R bragte i endelig Orden; Ordningen af Likensamlingen næsten afsluttet (ved Mag. Galløe). 2) Arktisk Herbarium, Interkalation af en stor Del nyt Materiale af Karplanter; Mossamlingens Ordning er endelig afsluttet (ved Cand. Hesselbo). 3) General Herbarium, i Fanerogamsamlingen er nyt Materiale indordnet af Assistent C. Ferdinandsen og Museumsassistenten, i Bregnesamlingen af Mag. sc. C. Christensen; Svampesamlingens endelige Ordning er fortsat af Assistent C. Ferdinandsen og Museumsassistenten, i Bregnesamlingen af Uredineæ, Melanconiales, Sphæropsidales og en Del af Pyrenomycetes).

Der er i Aarets Løb opklæbet 10,040 Halvark med Planter. Alle nyttilkomne Herbarieplanter er som sædvanlig forgiftede med Sublimat.

b. Tørsamlingen.

Nyt Materiale er indordnet; særlig bør nævnes en betydelig Mængde af asiatiske Sager, hovedsagelig i Tibet anvendte Plantedele, modtagne fra den kejserlige botaniske Have i St. Petersborg.

c. Spritsamlingen.

Museumsdirektøren har revideret de arktiske Caryophyllaceæ. Forskellige spredte Bestemmelser er foretagne. Callitriche-Slægten og Halorhagidaceæ fra nordiske Egne er undersøgte af Frk. A. Seidelin.

Nyt Materiale er indordnet, bl. a. en righoldig Samling af Plantedele hjembragt af Direktøren fra Rivieraen og fra Tunesien.

d. Nyttesarmlingen.

Nyt Materiale er indordnet (se ogsaa under b).

Der er i Aarets Løb besvaret forskellige Henvendelser fra Autoriteter (Københavns Toldvæsen) og Private angaaende Nytteplanter. Disse Forespørgsler vedrørte bl. a. Pokkenholz (næppe ægte *Guajacum officinale*-Ved, men en teknisk set lignende Træsart), Cassava-Rødter (Manihot utilissima), saakaldte Manafrugter (Bælge af *Cassia fistula*), Fro af *Anona muricata* og *Mangifera indica*.

Udstillingen i Sommerhalvaaret i Kældervinduerne paa Museets Façade har i Aaret 1909 omfattet forskellige Nytteplanter, Ørkenplanter, myrmekofile Planter m. m.

1*. Bestemmelses- og Ordningsarbejder udførte for den i 1909 bevilgede 5-aarige Sum til Ekstraarbejder.

Museumsdirektøren har foreløbig ordnet efter Lande de magasinerede Planter af Galathea-Ekspeditionens Samling.

Museumsassistenten har foreløbig bestemt af Ørsted's og Liebmann's central-amerikanske Samlinger følgende Familier: Myrsinaceæ, Lythraceæ, Oxalidaceæ, Meliaceæ, Aristolochiaceæ, Celastraceæ, Zygophyllaceæ, Anonaceæ, Begoniaceæ, Bixaceæ, Samydaceæ, Berberidaceæ, Anacardiaceæ, Sapotaceæ, Ternstroemiaceæ, Dilleniaceæ, Chenopodiaceæ, Malvaceæ, Tiliaceæ, Sterculiaceæ, Styraceæ, Lauraceæ, Ilicaceæ, Tamaricaceæ, Violaceæ og Polygonaceæ.

Assistent C. Ferdinandsen og Stud. mag. Ø. Winge har arbejdet paa den endelige Ordning af Generalherbariets Svampesamling.

2. Benyttelse af Museets Samlinger.

Foruden de under 1 a (3die og 4de Stykke) nævnte Botanikere har følgende i 1909 modtaget Planter til Laans: Prof. A. Béguinot, Padova (*Stellaria media*-Gruppen); Mr. R. Benedict, New York-Boston-Garden (*Vittarieæ*); Direktør, Dr. Bitter, Bremen (*Acæna*-Slægten); Ammanuens E. Ekman, Stockholm (*Vernoniæ* fra S. Amerika); Dr. Handel-Mazzetti, Wien (et Par Typer af *Asclepiadaceæ*); Dr. E. Janchen, Wien (*Iris spuria* fra Danmark); Dr. A. Pascher, Prag (*Scopoleæ*); Prof. Dr. V. A. Poulsen, København (Linnæa). Ældre Laan udestaar hos følgende: Prof. Dr. O. Beccari, Firenze (nogle *Palmer*); Prof. Dr. J. Briquet, Genève (*Labiataæ americ.*, *Mentha* af Forskål's Herb.); Mag. C. Christensen, København (nogle *Peeridophyta*); Dr. H. Dahlstedt, Stockholm (*Taraxacum*-Slægten); Dr. F. Fedde, Berlin (nogle *Papaveraceæ*); Konservator Foslie's Efterladte (forsk. *Lithothamnia*); Direktør Dr. J. Goethart, Leiden (*Velloisieæ*); Dr. W. Heering, Altona (*Baccharis*-Slægten); Apoteker C. Jensen, Hvalso (forsk. *Bryophyta*); Overlærer E. Jørgensen, Bergen (nordiske *Euphrasiæ*); Prof., Dr. Kamienski, Odessa (hele vort Materiale af *Utricularia*); Prof., Dr. F. Kränzlin, Berlin (*Cyrtandreaæ*, *Gesneraceæ*); Dr. P. Kuckuck, Helgoland (nogle arktiske Havalger i Sprit); Dr. H. Lindberg, Helsing-

fors (Potamogeton pusillus-Gruppen); Prof., Dr. C. Lindman, Stockholm (Poa pratensis); Dr. A. Ludwig, Forbach i Lothringen (nogle Chenopodia); Lektor, Dr. A. Malme, Stockholm (nogle brasilianske Asclepiadaceæ); Prof., Dr. C. Mez, Halle a. S. (Paspalum og lidt af Panicum-Slægten, Raunkjærs vestindiske Paniceæ; Aizoaceæ); Prof., Dr. F. Niedenzu, Braunschweig (en Del Malpighiaceæ); Mag. H. E. Petersen, København (en Del af Ceramium-Slægten, arktiske Juncaceæ); Prof., Dr. V. A. Poulsen, København (forsk. Spritmateriale); Prof., Dr. Radlkofer, München (nogle Sapindaceæ); Dr. B. L. Robinson, Harvard Univ., Mass. (Compositæ centro-amer.); Dr. L. Rose, U. S. National Herb., Washington (Liebmann's Umbelliferæ, Burseraceæ, Cactaceæ og Crassulaceæ); Docent, Dr. Kolde-rup Rosenvinge (forsk. Havalger); Dr. H. Ross, München (amerik. Urticaceæ); Mr. C. E. Salmon, Reigate, England (nogle Limonium); Prof., Dr. C. Sauvageau, Bordeaux (Clodostephus, Stypocaulon); Prof. Dr. H. Schinz, Zürich (Amarantaceæ); Frk. A. Seidelin, København (nordiske Myriophylla, Hippuris og Callitriche); Dr. Wainio, Helsingfors (Likener fra Central-Asien, Siam og Vest-Indien); Dr. Walther, Halle a. S. (6 Ekspl. af Phytolaccaceæ); Dr. Wangerin, Halle a. S. (Cornaceæ ex max. parte); Kustos, Dr. A. Zahlbruckner, Wien (Centropogon, Haynaldia); Prof., Dr. Warburg, Berlin (amerik. o. a. Ficus, Urticaceæ o. a. fra Siam); endvidere udestaar amerikanske Bignoniaceæ i Museum d'Hist. Natur. i Paris og forsk. Familiers trop.-amerikanske Materiale i Berliner-Museet. Af gamle Laan er foruden de tidligere nævnte hjemkomne nogle Papperaceæ fra Prof. Murbeck i Lund og Pedicularis palustris fra Amm. E. Ekman i Stockholm.

Museet har foruden af Havens og Museets eget Personale (9) været benyttet af 12 danske Botanikere, som for kortere eller længere Tid har studeret i Museet; af disse kan særlig nævnes Mag. sc. C. Christensen, som har studeret Pteridophyta, Mag. sc. O. Galløe (Likener), Cand. pharm. Hesselbo (Mosser), Cand. pharm. Lind (Svampe, særligt Rostrup's Svampeherbarium), Cand. A. Lundager, der har arbejdet med sine Samlinger, gjorde under Danmark-Ekspeditionen, og Stud. mag. Ø. Winge (Svampe).

Endvidere har Museet været besøgt af følgende tilrejsende: Lic. T. Friedenfelt, Lund; Kand. Tjebbes, Amsterdam; Dr. H. G. Simmons, Lund; Francisco de las Barras, Oviedo, Spanien; Overlærer C. Traaen, Kristiania; Dr. H. Nilsson-Ehle, Svalöf; Prof. Dr. H. O. Juel, Upsala; Mr. Mowitz Lewis, London; Dr. M. Grüner, Grünwald-Berlin; Prof., Dr. S. Mágocsy-Dietz, Budapest; Dr. W. Jongmans, Leiden; Hr. Gunnar Schotte, Stockholm; Dr. H. Hesselman, Stockholm, Prof. Dr. A. Maurizio, Lemberg; Dr. Otto Rosenberg, Stockholm; Dr. P. v. Gottlieb, Tannenhain, og Mr. C. G. Lloyd, Cincinnati.

3. Udsendelse af Dubletter fra Museet.

Til Dr. Kylin i Upsala er sendt nogle Ceramium-Former, til New York Botanical Garden Dubletter af Original-Eksemplarer af nogle amerikanske Planter, til Prof. Raciborski i Lemberg nogle Svampe fra Vest-Indien, til Berliner-Museet et Par Arter, til Landbohøjskolens botaniske Samling nogle Planter samlede af Løjtnant Godfred Hansen paa Gjöa-

Ekspeditionen, til Prof. Maurizio i Lemberg nogle Textilprøver, til Stockholms Högskolas botaniske Institut en større Samling tørrede Præparater, bl. a. en stor Del Nytteplanter, og til J. Dörfler i Wien til Bytning en Sending Herbarieplanter (533 Ekspl.). Ialt er udsendt ca. 750 Eksemplarer.

4. Museets Forøgelser.

Fra følgende Institutioner har Museet i 1909 modtaget Samlingsgenstande som Gaver eller i Bytte: University of California, Berkeley (Plants of California, N. 1—80); Bergen's Museum (30 norske Karplanter); Kew Botanical Gardens (Prøve af Shea-Nødder, *Butyrospermum Parkii*); Kristiania, Botanisk Museum (150 Ekspl. af Ellesmere-Land Planter og 142 Ekspl. fra Gjöa-Ekspeditionen); Lund, Botanisk Museum (2 *Viola*-Hybrider fra Bornholm); New York Botanical Garden (209 Planter fra Jamaica); St. Petersburg, Kejserslige Botaniske Have (534 Pl. fra Rusland og Asien); Upsala, Botanisk Museum (520 Ekspl. af Skandinaviske *Hieracia*); Stockholm, Riksmuseets botaniske Afdeling (en Del arktiske Planter af Kjellman's Indsamlinger).

Endvidere er der fra følgende Personer sendt os Museums-genstande: Mr. W. H. Beeby, Thames Ditton (Shetland-Planter); Dr. E. Bonnet, Paris (*Callithamnion Nemaionis*); Bibliotekar Dr. F. Børgesen, Kbhvn. (nogle norske Havalger); Mag. sc. C. Christensen, Kbhvn. (nogle *Bregner*, *Seytonema javanicum*); Dr. A. von Degen, Budapest (225 Pl. hovedsagelig sjældne s.-ø.-europæiske Arter); Distriktslæge H. Deichmann og Frue, Holstensborg (grønlandske Planter); Direktør K. Dorph-Petersen, Kbhvn. (nogle fremmede Ukrudtsplanter fra Froprøver); Assistent Elberling (Araucaria-Kogle); Ammanuens E. Ekman, Stockholm (*Pedicularis op-siantha* n. sp.); Prof. W. G. Farlow, Cambridge, Mass. (*Sphæria Chondri*); Frk. A. Fenger, Kbhvn. (Tegning af Plante); Mag. sc. C. Ferdinandsen, Kbhvn., (en Samling danske Karplanter; danske Svampe); Godsejer S. F. Gede, Bredeshave (*Geaster rufescens*); Dr. Goebel, München (sydamerik. *Podostemaceae*); Frk. Grüner, Kbhvn. (*Convolvulus soldanella*); Pr.-Løjtnant Godfred Hansen (ca. 100 Planter fra Gjöa-Ekspeditionen); Prof. Hannover, Kbhvn. (*Guayule*-Busk og dens *Kautsjuk*); Cand. pharm. J. Hartz, Kbhvn. (danske Planter); Assessor pharm. P. Hempel, Kbhvn. (forvild. *Clematis*); Hr. Th. Holm, Brookland, U. S. (95 Nordam. Planter); Lic. O. R. Holmberg, Lund (*Festuca arundinacea gigantea* fra Sønder sø); Dr. Hj. Jensen, Buitenzorg (spritlagte Plantedele fra Java); Partikulier J. P. Johansen, Hillerød (nogle danske Snyltesvampe); Prof. Dr. H. Jungersen, Kbhvn. (Frø af *Sequoia* og *Trapa bicornis*); Eksam. pharm. J. Keiding, Kbhvn. (blomstrende *Lemna minor*); Cand. pharm. J. Lind, Kbhvn. (ca. 60 danske Svampe); Værkmester Ludvigsen, Aarhus (Vedprøver; *Montrositeter*); Dr. phil. Th. Mortensen, Kbhvn. (*Kæmpebakterie* fra Vestindien); Frk. F. H. Ostenfeld, Nykøbing F. (*Monstrositet*); Museumsinspektør, Dr. C. H. Ostenfeld (315 Ekspl. af Schweiz-Planter; danske Planter); Frk. B. Paulli, Kbhvn. (monstrøse Majs-kolber fra Rusland); Mag. sc., Museumsassistent O. Paulsen, Kbhvn. (ca. 30 Planter fra Middelhavslandene; danske Planter); Mag. sc. H. E. Petersen (sammenvoksede *Æbler*); Prof., Dr. V. A. Poulsen, Kbhvn. (*Culcitium* sp. fra Ecuador;

Paxillus paa Tulipa); Dr. Pringle, Vermont, U. S. (Musci Mexicani, Cent. I); Prof. Raciborski, Lemberg (Svampe fra Java); Lærer R. Rasmussen, Færøerne (Alari esculenta og et Par Fanerogamer); Fru H. Resvoll-Dieset, Kristiania (140 Planter fra Spitzbergen); Docent, Dr. L. Kolde-rup Rosenvinge (nogle Pl.); Dr. Rudmose-Brown, Sheffield (et Par Pl. fra Spitzbergen); Maskinmester Schiern, Kbhvn. (tropiske Frø); Godsejer Sshütte, Kärnthen (Galledannelse); Mr. Thomas Steel, Sydney (Polyporus mylittae Sklerotier); Hr. H. Sydow, Berlin (nogle eksotiske Svampe); fhv. Apoteker Teilmann-Friis (283 Blomsterpl. fra Mors); Prof., Dr. J. Urban, Berlin (17 Arter af Herb. Krug & Urban); Prof., Dr. E. Warming (Planter fra La Mortala og Tunesien; danske Planter); Fuldmægtig P. Winge, Kbhvn. (Monstrøse Haveplanter); Stud. mag. Ø. Winge (danske Svampe). Endelig er af de til den topografisk-botaniske Undersøgelse af Danmark indsendte Planter 767 indgaaede i det danske Herbarium.

Af Ekssikkatsamlinger har Museet som Gave modtaget Cryptogamæ exsicc. Austro-Hungaricæ, Cent. 17 fra K. K. Naturhistorisches Hofmuseum i Wien. Ved Køb er erhvervet: J. Dørfler, Herbarium normale, Cent. 49 og 50; N. Busch, Flora Caucasica exsicc., fasc. IX—XI; Collins, Holden & Setchell, Phycotheca bor.-am., fasc. XXXII; Malme, Lichenes suecici exsicc., fasc. V—VI; Sydow, Mycotheca germanica, XVI—XVII, og A. Kneucker, Gramineæ, XXIII—XXIV. Endvidere Billedværket Danmarks Agaricaceer af Jacob E. Lange, 4de Levering.

Haandbiblioteket er blevet forøget med Engler & Prantl, Natürl. Pflanzenfam., Lief. 234—240; Rabenhorst, Kryptogamenflora, Bd. VI. Lief. 7—9 og Bd. I, g. Lief. 111—114; Index Kewensis, Supplementa I—III, og E. Warming's Systematiske Botanik.

5. *Laan af Planter fra andre Instituter.*

Mag. sc. C. Christensen har laant Partier af Filices fra Museerne i Berlin, Prag, Wien, Stockholm, München og Washington; en Del af disse Samlinger er allerede tilbagesendte. Museumsinspektøren har laant og atter tilbagesendt arktiske Planter fra Kristiania og Stockholm og Havfanerogamer fra Bremen.

6. *Museets Personale.*

Under Museumsassistentens Bortrejse i Aarets første Maaneder vikarierede Mag. sc. C. Ferdinandsen for ham. Museets Personale er uforandret som i 1908.

7. *Museets Lokaler.*

Benyttelsen af Museets Lokaler har været omtrent som i de foregaaende Aar.

C. *Biblioteket.*

(Bibliotekar, Dr. F. Børgesen).

Biblioteket har været aabent i 129 Dage, Læsestuen har været besøgt af 1215 Personer og Udlaan fandt Sted til 484 Personer, som laante 951 Værker i 1017 Bind. Desuden har Biblioteket daglig været benyttet af Havens og Museets Funktionærer samt til Brug ved Forelæsninger.

Biblioteket har modtaget 125 Tidsskrifter (hvoraf 42 var Gaver) og 361 Værker (af hvilke 127 var Gaver). Giverne var: *Danmark*: Universitetet, det store kgl. Bibliotek, Zoologisk Museum, Meteorologisk Institut, Dansk Frøkontrol, det forstlige Forsøgsvæsen, Kommissionerne for Danmarks geologiske Undersøgelse, for Grønlands Undersøgelse, for Havundersøgelser, Danish Regional Bureau, Conseil permanent pour l'exploration de la mer, det kgl. danske Videnskabernes Selskab, Carlsberg Laboratoriets Bestyrelse, det kgl. danske Landhusholdningsselskab, do. Haveselskab, Botanisk og Naturhistorisk Forening, Redaktionerne af Gartner-tidende og »Haven«, Udvalget for Naturfredning, Statens Planteavl-udvalg, Dr. F. Børgesen, Mag. sc. C. Christensen, Direktør K. Dorph-Petersen, Mag. sc. C. Ferdinandsen, Professor Emil Chr. Hansen, Dr. P. Harder, Gartner C. Jensen, Oberstløjtnant Jenssen-Tusch, Professor W. Johannsen, Mag. sc. Helgi Jönsson, Frk. Kristine Krebs, Assistent A. Kløcker, Gartner A. Lange, Cand. pharm. J. Lind, Redaktør C. Maribo, Mag. sc. A. Mentz, Cand. mag. M. L. Mortensen, Kammerherre P. E. Müller, Professor Oppermann, Dr. C. H. Ostenfeld, Mag. sc. Ove Paulsen, Mag. sc. Henning E. Petersen, Prof. O. G. Petersen, Mag. sc. C. Raunkjær, Professor F. K. Ravn, Dr. L. Kolderup Rosenvinge, Professor Vilh. Thomsen, Professor Eug. Warming, Professor Fr. Weis, Dr. Wesenberg-Lund, Stud. mag. Ø. Winge. *Udlandet*: Botanisk Museum, Hamborg; Kgl. bayerische Akademie der Wissenschaften, München; Jardin botanique de l'Etat, Bruxelles; Direktion des kgl. bot. Gartens und Museums in Dahlem (Berlin); Institut botanique, Genève; Academie impériale des Sciences, St. Petersbourg; Jardin impérial, St. Petersbourg; Sociedade Portuguesa de Sciencias Naturais, Lisboa; The Superintendent of Government Printing, India; Bureau of Science, Philippine Islands; Departement de l'Agriculture aux Indes Néerlandaises, Buitenzorg; U. S. Department of Agriculture, Washington; U. S. National Herbarium, Washington; Gray Herbarium, Harvard University; University of Pennsylvania; University of California, Berkeley; Professor O. Comes, Portici; Hertugen af Orléans; Professor A. Hetschko, Teschen; Dr. Johan Hjort, Bergen; Cand. Otto Holmberg, Lund; Professor Niedenzu, Braunsberg; Professor O. Nordstedt, Lund; Dr. K. Rechinger, Wien; Professor C. S. Sargent, Jamaica Plain, Mass.; Dr. H. G. Simmons, Lund; Professor R. Thaxter, Cambridge (Mass.).

255 Bøger er blevne indbundne og 10 mindre Hæfter indsatte i Kartonomslag.

Portrætsamlingen er bleven forøget med 13 Billeder; deraf er 1 købt, 11 er skænkede af Fru Thalia Rothe, 1 af Læge N. Gram (et Portræt af Chr. Friis Rottbøll).

Arbejder fra den botaniske Have i København. I Aarets Løb er Uddelingen af disse overgaaet til Biblioteket, som vil uddele dem til de Institutioner, der sender Gaver til Biblioteket.

I 1909 er udkommen følgende Nummere: 48. Ove Paulsen: Lieutenant Olufsen's second Pamir-Expedition. Plants collected in Asia Media and Persia. Additions and corrections. 1. Rumex. 49. A. Mentz; The Structure and Biology of arctic flowering Plants, I. 3. Empetraceae. Em-

petrum nigrum L. Eug. Warming: *ibid.* 4. Saxifragaceæ. 1 Morphology and Biology.

Fotografisamlingen af Vegetations- og Plantebilleder er bleven forøget med Gaver fra Prof. Warming (fra Middelhavslandene), Studd. mag. Vagn Petersson, Bardenfleth og Sofie Petersen (Billeder fra »den forvitrede Skov« ved Tidsvilde), Dr. Børgesen (53 Stkr.), Mag. R. Stamm (24 Stkr.), Dr. Paul Bertrand i Lille, Prof. Harshberger i Pennsylvania, Frk. A. Fenger.

Adgangskort til Haven er af Bibliotekaren udstedt til 37 ministerielle og Universitetets Embedsmænd, 5 Botanikere, 19 Studd. mag., 71 Studd. og Eksam. pharm., 18 Lærere og Lærerinder, 44 Seminarieelever, 10 Landbohøjskoleelever, 40 Elever ved Statens Lærerkursus.

D. Personalia.

Under Direktøren, Prof. Warmings Rejse til Middelhavslandene blev Prof. Johannsen af Ministeriet bemyndiget til at besørge de løbende Direktørforretninger. Under 23. Sept. bifaldt Konsistorium, at Mag. C. Ferdinandsen ansattes i den ved Mag. O. Galloes Afgang ledigblevne Plads som Assistent ved Studiesamlingen. Det aftaltes med Mag. Ferdinandsen, at han skal anvende den Tid, der ikke medgaar til Studiesamlingen, i Museets Tjeneste. I Vinteren 1909—10 var Mag. Raunkiær fraværende paa en flere Maaneders Rejse til Middelhavslandene.

E. Videnskabelige Publikationer.

Foruden de under »Arbejder fra den botan. Have« nævnte Publikationer kan følgende anføres: 1. Eug. Warming: a) *Oecology of plants.* Oxford. b) Warming-Johannsen, *Lehrbuch der allgemeinen Botanik.* c) Warming, *Nekrolog af H. Mortensen i Bot. Tidsskr.* d) *Udgivelsen af »The Botany of the Færøes« afsluttedes.* e) *Dansk Plantevækst. II. Klitterne.* f) *The Structure and Biology of arctic flowering plants. Saxifragaceæ. Medd. om Grønland Bd. 36.* — 2. C. Raunkiær: a) *Livsformen hos Planter paa Ny Jord (D. V. S. Skr. 7 R., VIII).* b) *Livsformernes Statistik som Grundlag for biologisk Plantegeografi, Botan. Tidsskr. 29* c) *Formationsundersøgelse og Formationsstatistik. Ibid.* — 3. L. Kolde-rup Rosenvinge: *The marine algae of Denmark I. (D. V. S. Skr. 7 R., VII).* *Nekrolog af Emil Chr. Hansen. (Bot. Tidsskr. 29).* — 4. C. H. Ostenfeld: a) *On Halophila ovata Gaudichaud, a neglected species.* — *Philippine Journ. Sc., Manila, IV. Nr. 1.* b) *Smaa Bidrag til den danske Flora V. Bot. Tidss.* c) *Kan Planter udvikle Frø uden Befrugtning? Parthenogenese. Naturen, Bergen. Febr.* d) *Nogle Arvelighedsforhold hos Planter med hvid- eller gulbrogede Blade. Naturen, Bergen, Septbr.* e) *The Floras of the Færøes and Iceland compared with that of Scotland. Ann. Scott. Nat. Hist. 1909.* f) *Planktonproben, gesammelt im Juli 1908. Ber. Schweiz. Botan. Gesellsch. XVIII.* g) *Immigration of a Plankton Diatom into a quite new Area within recent years; Biddulphia sinensis in the North Sea Waters. Internat. Rev. d. Hydrog. & Hydrobiol., Bd. II.* h) *Notes on the Phytoplankton of Victoria Nyanza, East Africa. Bull. Museum of Comp. Zoology, Harvard College, vol. I & II. Nr. 10.* i) *Med C. Wesenberg-Lund:*

Catalogue des espèces de plantes et d'animaux observées dans le plankton recueilli pendant les expéditions etc. 1905—1908. Publ. de Circonstance, N. 48, Cons. perman. internat. pour l'exploration de la mer. — 5. F. Børgesen: a) Notes on the Shore Vegetation of the Danish West Indian Islands. A Supplement to my earlier Paper on the Halophyte Vegetation of the Islands. (Botanisk Tidsskr. Vol. 29, 1909). b) Vegetationen i dansk Vestindien («Atlanten», 1909). c) *Fucus spiralis*, Linné, or *Fucus platycarpus*, Thuret: A question of Nomenclature. (Journal of the Linnean Society. Botany vol. XXXIX, London 1909). d) Some new or little known West Indian Florideæ (Botanisk Tidsskr., Vol. 30, 1909). — 6. Axel Lange: Witterungseinflüsse 1908—09 im botan. Garten zu Kopenhagen (Mittelteil. d. Deutschen Dendrol. Gesellsch. Nr. 18). En Række mindre Meddelelser i Gartner-Tid. og Meddel. f. Kgl. Danske Haveselskab. — 7. Johs. Schmidt, Flora of Koh Chang, IX. — 8. C. Ferdinandsen and Ø. Winge: Mycological Notes II. Bot. Tidsskr. 29. Fungi from the Danish West Indies; *ibid.* — 9. Henning E. Petersen, Studier over Ferskvands-Phykomyceter. Bot. Tidsskr. 29. — 10. A. Ulleriks: Meddelelser i Kgl. D. Haveselskabs Tidsskr.

3. Det zoologiske Museum 1909.

Første Afdeling.

(Professor, Dr. Hector Jungersen).

I. Bestyrelsen har bestemt og indordnet de indkomne Padder, en Del af de indkomne Krybdyr og Fiske samt besørget Afdelingens Korrespondance med Ind- og Udland og det bibliotekariske Arbejde.

Viceinspektør Winge har ført Afdelingens Dagbøger og bestemt og indordnet en væsentlig Del af det indkomne Stof. Meget Tid er gaaet til Bestemmelse af en Samling Pattedyr og Fugle fra Ecuador og til Bestemmelse af jordfundne Knogler fra forskellige, mest store Fund fra Ældre og Yngre Stenalder, fra Bronzealder, Jernalder og andre Tider, saaledes Fundene fra Maglemose, Lindø, Voldtofte, Kolding Fjord, Kjelmø, Hestnes, Kollafjardarnes og fra de gamle eskimoiske Bopladsere i Nordøst-Grønland. Kun Fritid har kunnet bruges til Arbejdet med Gumlere fra Lagoa Santa.

Udkommet er Aarsberetningen om danske Fugle i 1908, i Vidensk. Medd. for 1909; Om *Plesiocetus* og *Squalodon* fra Danmark, i samme Tidsskrift; Afsnittet om Hvirveldyr i O. Solberg's Afhandling om Kjelmø-Fundet.

Mag. sc. R. Hørring har 1) fortsat og fuldendt Gennemgangen og Ordningen af Museets Samling af Fugle i Spiritus, 2) modtaget og konserveret de indkomne Rovfugle, 3) indordnet og for en mindre Del bestemt de indkomne Fiske.

II. En meget værdifuld Tilvækst har Afdelingen modtaget i Cand. pharm. Vorbeck's Samling af Fugle og Pattedyr fra Ecuador. Samlingen købtes, paa yderst billige Vilkaar, i 1907; men hidtil har kun de 822 Kolibri-Skind, af 66 Arter, foreligget bestemte; det viser sig, at der af andre Fugle er 1142 Skind af 402 Arter og af Pattedyr 68 Skind, Hoved-

skaller eller Dyr i Spiritus af 24 Arter. Af Fuglene var der mange, der var nye for Museet; det er den rigeste Tilvækst, Museets Fugle-Samling i lange Tider har modtaget.

Fra »Danmark«-Rejsen til Nordøst-Grønland under Ledelse af Mylius Erichsen modtoges endvidere (se foregaaende Aarsberetning) en meget stor Samling jordfundne Knogler, fordelte i 339 Pakker og Kasser og stammende fra mange forskellige Steder, især fra gamle eskimoiske Bopladser, varetagne af Hr. Chr. B. Thostrup. De giver god Oplysning om, hvad der har været Eskimoernes vigtigste Jagtdyr i disse Egne; foruden nogle faa Knogler af Fugle, Gæs, Ryper og Maager, findes Knogler af Hare, Hund, Ulv, Isbjørn, Hvalros, Remmesæl, Ringsæl, Rensdyr, Moskusokse og lidt af Nordhval og Narhval. Desuden er fra »Danmark«-Rejsen modtaget ikke faa Tillæg til det tidligere modtagne.

Kontorchef Bangert har skænket 42 Skind af 30 Arter Fugle fra Salomon-Øerne og Skind af *Paradisea guilielmi* og *Epimachus meyeri*. Prof. Jungersen har givet 69 Fiske af 57 Arter fra Nagasaki, sendte ham af Hr. James Jordan, og 3 Krybdyr, deriblandt en *Tropidonotus tigrinus* med to Hoveder, fra samme Sted.

Fra Zoologisk Have er modtaget følgende i Haven døde Dyr: 16 Pattedyr: *Midas rosalia*, *Cynocephalus leucophæus*, *Semnopithecus melanolophus*, 2 *Lepus callotis*, *Felis leo* nyfødt, *Macacus rufescens*, *Mycetes niger*, *Viverra malaccensis*, 2 *Lagothrix cana*, *Coelogenys paca*, *Sciurus bicolor*, *Mycetes seniculus*, *Sciurus prevostii*, *Herpestes griseus*; 16 Fugle: *Icterus vulgaris*, *Phlogoenas cruenta*, *Rhea americana*, *Balearica pavonina*, *Phoenicopterus roseus*, *Tanagra sclateri*, 2 *Rhamphocoelus brasilius*, *Pteroglossus wiedii*, *Lamprotornis ænea*, *Dendrocitta rufa*, *Falco vespertinus*, *Amblyramphus holosericeus*, *Falco sparverius*, *Rhamphastus ariel*, *Urocissa sinensis*; 2 Krybdyr; 2 *Iguana tuberculata*.

Af de Fugle, der er indsendte fra Fyrene, er 297 benyttede paa Museet.

Gaver er desuden modtagne fra Konservator Windeballe (to Kroppe af *Procellaria leucorrhœa* fra Fredericia), Docent R. Stamm (32 danske Fugle, tildels smukt skindlagte, og 36 Smaapattedyr), Købmand O. Lund (en *Larus minutus* fra Kallundborg), Mag. sc. R. Hørring (en Række, ialt 137 Numre, mest nordiske Hvirveldyr, Skind, Skeletter, i Spiritus o. a.), Prof. Collett (en Hovedskal af *Cervus elaphus* fra Norge), Dr. O. Solberg (en Samling jordfundne Knogler fra et Jernalder-Fund paa Kjelmø, Varanger Fjord), Dr. O. Hørring (42 danske Fugle og Smaapattedyr), Godsejer Valentiner (en *Mustela vulgaris*), Arkitekt Hagerup (et Kuld Æg af *Ruticilla titys* og *Anthus obscurus*), H. Winge (9 danske Fugle og Smaapattedyr (nogle Skind o. a. af sjældnere Fugle fra Færøerne, 2 Øreben af Blaahval), Elev N. Monberg (2 Husrotter fra Kbhvn., den ene typisk, den anden var. *alexandrinus*), Landbrugskand. Benthin (2 Hovedere af Ravne), Prof. Fløystrup (en Rede af *Fringilla montifringilla* fra Kbhvn.), Oberstinde Thestrup (4 Fugle døde i Bur), Stud. mag. V. Petersson (Cementsten med Fiskeskæl fra Mors), Konserv. Hamburger (Kroppe af *Plectropterus gambensis* og *Cacatua galerita*), Vildthandler J. L. Andersen (en *Rallus aquaticus*), Baron H. Rosenkrantz (en *Turdus varius*

skudt ved Liselund paa Møen 10. April, ny for Danmark), Fru T. Hørring (9 islandske Fugle-Skind), Nationalmuseet (en Del Elsdyr-Knogler fra en Ældre Stenalder's Boplads ved Skottemark; en Mængde Knogler af Fugle og Pattedyr, især Hunde, fundne i en Jættstue ved Aarby ved Kallundborg; en Samling Knogler fra Ældre Stenalder's Boplads i Maglemose; en Del Knogler fra en Affaldsdyngge fra Bronzealderen ved Voldtofte; og flere andre jordfundne Knogler fra Enkeltfund), Stud. mag, F. Johansen (nogle danske Fugle og Smaapattedyr), Assistent Linde (en jordfunden Hovedskal af *Sus scrofa domest.*), Prof. Jungersen (Skind af *Haleyon coromanda*, en *Mus decumanus* fra Winnipeg, en *Uta stansburiana*), Murer S. Christiansen (Stykke af et mosefundet Rensdyr-Horn), Hr. V. Nepper (en jordfunden Heste-Tand), Postmester Hansen (en Del jordfundne Heste-Knogler), Hr. J. Winther (en meget stor Samling Knogler fra en Yngre Stenalder's Køkkenmødding paa Lindø, Lindelse Nor, Dyngge Nr. 2, deriblandt Knogler af *Phoca groenlandica*), Hr. E. Hostrup-Schultz (en *Gazella dorcas*), Intendant Nielsen (10 Husrotter fra Orlogsværftet, baade typiske og var. *alexandrinus*), Dr. N. Hartz (en jordfunden Heste-Knogle), Kolonibestyrer Bistrup (8 grønlandske Fiske og 4 smaa Fostre af *Delphinapterus*), Dr. J. Collin (3 Fugle-Fostre), Gaardejer A. Pedersen (Krop af *Locustella nævia* fra Hammer ved Næstved), Fru Sophie Rostrup (en *Callionymus lyra*), Lærer Mathiassen (6 Krybdyr og Padder fra Indien), Hr. John Mortensen (en Frø fra Ny Zealand), Hr. Jensen Haarup (nogle Padder fra Mendoza), Mag. sc. H. Ditlevsen (6 smaa Unger af *Ostracion*), Forretningsfører Klinge (en Rede med Æg af *Parus Major*, bygget i en Solsort-Rede), Mag. sc. Hjalmar Jensen (33 Fiske af 30 Arter, en Del Padder, Krybdyr og Pattedyr og en Fugl i Spiritus fra Java, ialt 79 Numre), Dr. Th. Mortensen (30 Larver af *Hylodes* fra St. Thomas og en større Samling Fiske, især Fiske-Unger, fra Dansk Vestindien), Reserve-Læge Digmann (39 Hugorme fra Vejle), Seminarieførstander Martin Kristensen (11 Fiske og Krybdyr fra Gizeh), Lærer M. P. Madsen (mosefundne Knogler af Trane), Hr. H. L. Hansen (mosefundne Heste-Tænder), Lærer Krogh (ligeledes mosefundne Heste-Tænder), Apoteker E. Erichsen (2 Husmus og 5 Skovmus fra Island), Statsplantør J. Brüel (en mosefundne Heste-Tand), Dr. L. Kolderup Rosenvinge (Stykke af et jordfunden Hval-Ribben fra Frederikshavn), Konsul, Dr. H. C. Nissen (23 Fiske af 13 Arter, 4 Frøer, 29 Krybdyr af 9 Arter i Spiritus fra Algier og en Hovedskal af *Ictidonyx*), Læge Trautner (en *Mugil chelo* fra Boggense), Ingeniør Valdemar Hansen (2 *Lygosoma verreauxii*), Hr. F. Thaarup (en *Crex pratensis*), Hr. Valdemar Rørdam (en *Cuculus canorus*), Hr. Hauschild (en *Mus musculus* fra Shanghai), Politibetjent Dam (en *Dendrocopus major*), Grosserer Chr. Nimb (et mosefundet Krondyr-Horn), Fisker Villumsen (14 sjældnere danske Fiske og et Foster af Marsvin), Konserv. J. Magnussen (en udstopet *Machetes pugnax* ♂ i Fædding), Forvalter Mourier (en *Gallinula galeata* fra Julianehaab, ny for Grønland), Kolonibestyrer Joh. Petersen (4 Fiske, 26 tildels sjældnere Fugle og et Par Stykker af Rensdyr-Horn fra Angmagsalik), Kolonibestyrer Kraul (12 Fiske og 7 Pattedyr-Fostre fra Upernivik), Mag. sc. Porsild (et Skelet af Narhval), Hr. John Møller (en jordfunden Hovedskal af Hund fra Grøn-

land), Assistent A. Koefoed (en Rede af *Acredula caudata*), Hr. C. S. Larsen (4 Fiske fra Faaborg), afdøde Distriktslæge Thorstein Jønsson (5 sjældne Hajer fra Vestman-Øerne), Konserv. Scheel (Krop af *Agapornis pullaria*), Cand. mag. Ad. Jensen (Hoveder af Ravn, Ræv og 2 Blæresæler fra Grønland), Dr. H. Kiær (2 grønlandske Fugle-Skind), Dr. Johs. Schmidt (226 Fiske af 4 Arter fra Java, indsamlede af Hj. Jensen), Overlærer Bang (en Anser *leucopsis* fra Nysted), Lærer Manniche (en *Cinclus aquaticus*), Museet paa Koldinghus (en Samling jordfundne Knogler fra Kolding), Skolebestyrer H. P. Hansen (en *Ploceus madagascariensis*), Hr. L. Maalø (en *Gadus morrhua monstr.*), Kunstmaler Johannes Larsen (2 Dvergmus fra Kjerteminde), Stamhusbesidder Holstein Rathlou (en *Porzana maruetta*), Lærer C. A. Rasmussen (en Rede af *Parus major*), Hr. Gudmundur Bardarson (en Samling jordfundne Knogler fra Kollafjardarnes og Hrutafjördr, mest fra gamle Rævegrave, bl. a. Knogler af Gejrfugl), Konservator H. P. Hansen (nogle danske Pattedyr, deriblandt en udstoppet ualmindelig stor *Mustela erminea* og Hovedskal af en *Canis lagopus* skudt ved Skive, sikkert undsluppen fra Fangenskab), Dr. Th. N. Krabbe (Skind af Anser *hyperboreus* fra Grønland), Hr. H. Mortensen (85 Fiske af 19 Arter og 4 Frøer fra Ny Zealand), Konsul Gad (16 Fiske af 8 Arter fra Singapore).

Ved Bytte og Køb er tilkommet. en jordfunden Fortand af *Elephas primigenius* fra Bjerghuse, 2 udstoppede Skarver, 2 Hovedskaller af *Ursus maritimus* fra Grønland, en jordfunden Halehvirvel af *Balæna mysticetus* fra Sparkjær, et Skind af *Garrulus lidthi*, en *Larus canus* var. *alba*, en Bastard af *Tetrao urogallus* og *T. tetrix*; en *Falco vespertinus* og en *Milvus icinus*, begge udstoppede, fra Falster; en *Crossopus fodiens* var. fra Spanien, en Krop af *Plegadis falcinellus* fra Lammefjord, 22 Stk. *Machetes pugnax* ♂, en *Mola rotunda* fra Hirtshals, en *Lamna cornubica*, en mosefunden Hovedskal af *Bos taurus frontosus*, 11 Pattedyr fra Abyssinien, en Haj-Tand og en Hval-Hvirvel fra Ølgod Teglværk, 6 Skind af *Circus cineraceus* og 10 Skind af *Sminthus subtilis* fra Danmark, 20 Stk. *Perdix cinerea*, en dansk *Tetrao tetrix*, en mosefunden Underkæbe af *Sus scrofa ferus* Hun, en Hovedskal af *Mustela vulgaris*, 5 Stk. *Scomberesox saurus*, en *Lestris pomatorhina*, en Hovedskal af *Aulacodus swinderianus*, en *Lanius excubitor*, 2 Skeletter og 3 Hovedskaller af *Canis lagopus*, 2 Hovedskaller af *Lepus variabilis* og 52 Hovedskaller af Fugle fra Grønland, et Stykke af et ualmindelig stort Krondyr-Horn fra Valore Mose; 11 sjældnere Pattedyr, mest Skind, fra Madagaskar, Øst-Afrika, Australien; 2 Øreben af Kaskelot, et mosefundet Par Krondyr-Horn, 58 Skind af Rovfugle og Kragefugle fra Danmark.

III. Opstillet er: I Pattedyr-Samlingen 5 udstoppede, 13 i Spiritus eller Formol, 4 Hovedskaller. I Fugle-Samlingen 22 udstoppede. Af Krybdyr 16 i Spiritus. Af Padder 4 i Spiritus. Af Fiske 61 i Spiritus og 1 udstoppet.

IV. Paa Museets Aabningsdage har det været besøgt af 89259 Mennesker. Af Adgangskort til Studerende, Lærere og Kunstnere er udstedt 39. Afdelingens Samlinger har været benyttede af følgende Ud-

lændinge: Prof. Broman, Prof. Leche, Prof. Collett, Prof. Lönnberg, Prof. Sshreiner, Dr. Wollebæk og Dr. Gruner.

Anden Afdeling.

Den om denne Afdeling af Museumsinspektør Levinsen afgivne Beretning findes under de Moltkeske Afdelinger.

Tredie Afdeling.

(konst. Bestyrer, Dr. Adam Böving).

Dr. phil. Fr. Meinert, som siden i Maj 1885 har bestyret Afdelingen, trak sig paa Grund af Alder og Svagelighed tilbage fra denne Stilling d. 1ste Nov. 1909. I disse 24 Aar er Afdelingen vokset stærkt. Samlingerne er blevne betydelig forøgede ved Bytning med fremmede Forskere og Institutioner, ved Udbyttet af Forskningsrejser, ved store Gaver. — Dr. Meinert har lagt Vægt paa nøjagtige Lokalitetsangivelser og har haft aabent Øje for Originaletiketteres Betydning. Det er saaledes Dr. Meinerts store Fortjeneste, at han har bevaret, hvad der ved hans Embeds-tiltrædelse var tilbage af de gamle Sehestedt og Tønder-Lund'ske Opstillinger og saaledes standset den fuldstændige Tilintetgørelse af de originale Etiketter, som betegner en stor Del af Dyrene som Fabriciiske Typer. — Dr. Meinert har — for at bevare Hovedsamlingerne for Videnskabsmændene — lavet en Udstillings- og Oversigtssamling for Studerende og naturhistorisk Interesserede. Biologiske Opstillinger er anbragte. Spiritussamlingen er bleven opstillet efter det hensigtsmæssige Tubesystem med den paalidelige dobbelte Etiketteringsmetode. I en Aarrække (1887—96) redigerede Dr. Meinert: »Entomologiske Meddelelser«, hvorved der gaves ham selv, Dr. H. J. Hansen, Conservator Løvendal, Brygger Johansen o. m. a. let Adgang til Publikation af videnskabelige Bearbejdelser af Afdelingens Materiale. I Afdelingens Tjeneste virkede Dr. Meinert med største Flid og aldrig svigtende Interesse. Dr. Meinert har givet Afdelingen sin store, værdifulde Bogsamling.

Den 1ste Februar 1910 ansattes Mag. sc. Will. Lundbeck som Inspektør. I Mellemtiden var Afdelingens Assistent, Dr. Böving, konstitueret.

A. Korrespondance.

Afdelingen har staaet i Forbindelse med Samleren Hr. Gunnar Kristensen, Øst-Afrika; Prof. Annandale, Indian Museum; Mr. E. W. Sexton, Plymouth; Miss M. Rathbun, Washington; Mr. Arrow, Brit. Mus. London; Mr. Distant, Brit. Mus. London; the honest N. Charles Rothschild, London; Prof. Silvestri, Portici; Inspektør Faye, St. Croix; Hj. Jensen, Java; Hr. Juan Mogensen, Argentina; Monsieur Cépède, Wimereux; Monsieur P. Lesne, Paris; Monsieur de Lapouge, Poitiers; Dr. Perkins, Hawaii; Dr. Hopkins, Washington; Hr. August Busck, Washington; Brygger Johansen, Hillerød; Lærer Esb. Petersen, Silkeborg; Lærer Jensen-Haarup, Silkeborg; Lærer K. Kristensen, Hesselballe pr. Uldum; Lærer Clausen, Aalborg; Lærer Kryger, Gentofte. — Desuden er talrige mindre Henvendelser besvarede.

B. Samlingen.

a. Videnskabeligt Arbejde med Leddyr- materialet.

I. Insekter.

Arbejdet med den tidligere Generalsamlings Forening med den Westermanske Samling er fortsat. Sammenstillet er 12 Skuffer med Reduviidæ (Cand. Schlick).

Arbejdet med at sammenstille, etikettere og bestemme Afdelingens Billelarver er fortsat. Dr. Bøving og Cand. Schlick).

Afdelingens store Materiale af islandske Coleopterer (Imagines + Larver) samt de faa islandske Tægarter, der eksisterer, er bleven bestemte (af Dr. Bøving, der med Understøttelse fra Carlsbergfondet har haft Lejlighed til at identificere sine Bestemmers Rigtighed ved Sammenligning med Dr. Sharp's islandske Indsamlinger i British Museum, London).

Bytningen med Professor Joakim Skovgaard er fortsat. Museet har derigennem skaffet sig talrige smukke eksotiske Former, navnlig Sommerfugle. — Laboratorieforsker A. Klöcker udspejler og bestemmer Dyrene mod at faa Eksemplarer fra Museets Dubletsamling. Kaptajn Bjerling har udspejlet og opstillet Sommerfugle for Afdelingen paa samme Vilkaar som Hr. Klöcker.

II. Edderkopper og Tusindben.

Intet at meddele.

III. Krebsdyrene.

(Dr. H. J. Hansen).

Dr. Hansen har udsortet og bestemt til Art det store, væsentlig fra »Thor« hidrørende Materiale af danske Mysider, der er tilkomne siden Meinerts Arbejde i »Hauch's Togter«. Det tilkomne fylder 160 Tuber og 2 Cylindre. Endvidere er Museets af Meinert bestemte Materiale atter gennemgaaet. Artantallet blev sat op fra 14 til 26, og Manuskriptet til en ny Fortegnelse over Ordnen er trykfærdigt.

Udsortet og bestemt til Art det store, væsentlig fra »Thor« hidrørende Materiale af danske Euphausiacea, tilkomne siden Meinerts Arbejde i »Hauch's Togter«. Alt tilsammen fylder 60 Tuber og 2 Cylindre, og Antallet af sikre danske Arter er sat op fra 2 til 6. — Manuskriptet til en Fortegnelse er trykfærdigt.

Gennemgaaet fuldstændigt Museets Materiale af danske Isopoder og Tanaider. — I »Hauch's Togter« opfører Meinert i alt 44 sikre Arter af de to Ordner; ved yderligere Materiale fra »Hauch« og et vigtigt Bidrag fra »Thor«s senere Indsamling er Antallet af danske Arter nu 72, over hvilke en trykfærdig Fortegnelse er udarbejdet. — Den danske Samling af marine Arter af de to Ordner fylder nu 88 Cylinderglas med godt 300 Tuber.

Udsortet og fordelt en Del marine Leddyr, mest Amphipoder af Materiale taget paa Kabler i Nordsøen 1908 af Kaptajn Ørsted (sorteret til Underorden fylder det 2 Cylindre og 11 Rørglas).

b. Gaver og Forøgelser.

Particulier Hauschild har testamentarisk bestemt, at Afdelingen skal have Ret til efter Testators Død at udtage af hans store, værdifulde Samlinger et eller to Eksemplarer af saa mange Former, Afdelingen maatte have Brug for og ønske.

Particulier Hauschild har foræret Afdelingen sit Portræt.

Laboratorieforsøger Alb. Klöcker har foræret Afdelingen et Portræt af Westermann.

Baade Hauschild og Westermanns Portrætter er bleven indrammede og opstillede i Inspektors Værelse.

I. Insekter.

5. Sept.: Inspektør Faye, St. Croix: 2 Kasser præparerede Insekter;
 5. Sept.: Cand. mag. Hjalmar Jensen: Biller, Billelarver, voksafsondrende Bladlus, Krebsdyr; 18. Sept.: Juan Mogensen: Insekter fra Argentina;
 27. Novbr.: Juan Mogensen: Insekter fra Argentina; 3. Jan.: Insekter fra Argentina; 6. Febr.: Dr. Mortensen: a) Insekter fra Vestindien, b) Insekter fra Ny-Zealand; 10. Febr.: I. Steel: Larvehylstre af *Metura elongata* (Psychidæ) Sidney N. S. W., Larve og Larvehylstre af *Thyridopteryx Hubneri* N. S. W., Æggekapsler af *Geoplana* sp. N. S. W., *Spirostreptis Fidjiensis*, Fidjiøerne (Julide). 2. Maj: Konsulatet i Tandil, Argentina: *Belostoma grande*; 11. Juli: Pater Breitung: Æg og nyudklækkede Unger af Phasmiden *Dixippus morosus* fra Indien; 25. Novbr.: Laboratorieforsøger A. Klöcker: *Chrysopa 7-punctata* Valby; 13. Sept.: Gunnar Kristensen, Abyssinien: Arbejdere og Soldater af en Termes-art.; 18 Okt.: Lærer Kryger: 46 Tuber Billelarver (herimellem *Brachytarsus varius*, *Byturus tomentosus*, *Carabus nemoralis*, *Conopalpus testaceus*, *Crypticus quisquilius*, *Hylecoetus dermestoides*, *Lytta vesicatoria*, *Malthodes*, *Meloe*, *Pocadius ferrugineus*, *Staphylinus* sp., *Trachyploeus escaber*; 12. Jan.: Lærer Kryger: 8 Tuber Billelarver: *Cetonia aenea*, *Tiresias serra*, *Malachus*, *Telephorus pellucidus*, *Malthinus* sp., *Clythra 4-punctata*, *Leistus*, *Mycetophil*; 17. Decbr.: M. de Lapouge: Larven til *Carabus cychroides*, Piemont; 13. Sept.: Dr. phil. J. C. Nielsen: Larve og Puper af *Lixus turbatus*; 1. Marts: Dr. phil. J. C. Nielsen: Unge Larver og Gnav af *Oberea linearis*, Rørvig; 13. Sept.: Gunnar Kristensen, Abyssinien: *Anthia* med Larve, Lampyrider og *Lagria*-agtige Larver; 20. Maj: Stud. mag. Fritz Johansen: Larven til *Carabus hortensis*; 22. Maj: Revisor Olsen: en Samling Billelarver og Puper, herimellem: *Leistus rufomarginatus*, 2 *Quedius*-puper, *Cryptocephalus flavilabris*; 4. Okt.: Revisor Olsen: Curculionide og Scarabæidelarve fra Tokkekøb Hegn; 5. Marts: Gunnar Kristensen, Abyssinien: 5 Stk. *Paussus*, 3 er bestemte *P. chevrolati*, *P. procerus*; ved Mag. Hørring har Hr. Mathiasen, Madras Indien, sendt en *Anthra*. Ved Professor Jungersen har Hr. James Jordan, Nagasaki foræret en betydelig Samling Sommerfugle i Tutter.

II. Edderkopper og Tusindben.

5. Okt.: Prosektor Brinkmann: Midder tagne paa Skællene over Anaalabningen hos *Varanus*; 18. Sept. Ingeniør Hansen, Sidney: Edderkoppereder fra Ny Zealand; 18. Okt.: Kommunelærer Kryger: Edder-

kopper med Spind; 15. Decbr.: Lærer Kryger: en Samling Ægspind af *Agroeca proxima*, der viser Overgangen mellem forskellige Æggespind-former (cfr. Stet. ent. Nachr. Bd. 25 pag. 298); 17. April: Lærer Larsen: *Epeira umbratica*, Fortunens Indelukke, 4 Stk.; 11. Sept.: H. Mortensen: en *Pycnogonide* fra New Zealand; 10. Febr.: J. Steel: *Spirostreptis Fidjiensis*, Fidjiøerne.

III. Krebsdyr.

25. Aug.: Ved Dr. H. J. Hansen har Afdelingen i Bytte modtaget fra Dr. Annandale, Indian Museum, 27 bestemte Krebsdyrformer — mange er Cotyper. 11. Sept.: »Beskytteren« 4 Arter Dekapoder fra Færøerne og Island, et Par af dem er af Interesse med Hensyn til Lokalitet; 14. Marts: Indian Museum: *Macropsis orientalis* W. M. T. (cotype) Port Canning Bengal, *Potamomysis assimilis* W. M. T. (cotype), Calcutta; 11. Sept.: Cand. mag. Hj. Jensen Buitenzorg Java, 3 Arter Dekapoder fra Java; 12. Juli: Hr. James Jordan (ved Prof. Jungersen) 12 Arter Dekapoder, Squiller og *Limulus* fra Nagasaki; 11. Sept.: Hr. H. Mortensen: 14 ved New Zealand indsamlede Arter Krebsdyr. Flere af Arterne ny for Afd.; 24. Juni: Den af Dr. Th. Mortensen fra Siam hjembragte Samling Krabber, der blev sendt til Miss Mary Rathbun (U. S. Nat. Mus. Washington) til Bestemmelse og Bearbejdelse, er hjemkommen. Samlingen indeholder 204 Arter, af hvilke 26 er opstillede som ny. Samtidig modtoges til Erstatning for en Del i Washington tilbageholde Dubletter 20 andre Arter af Dekapoder, af hvilke nogle er Repræsentanter for interessante for Afdelingen ny Slægter af *Lithodidæ*; 11. Juli: Miss Rathbun, Washington, 4 Præparater af Krabber, — Typestykker —; 6. Sept.: E. W. Sexton, Plymouth, Amphipoden *Rhachotropis rostrata* Bonn.

c. Afgivet i Bytte eller som Gave.

21. Decbr.: Til Monsieur Lapouge, Poitiers er givet til Gengæld for den store Samling Carab-Larver (cotyper), han forærede Museet i 1908: a) Larver af *Carabus nemoralis*, *hortensis*, *granulatus*, *cancellatus*, *violaceus*, *clathratus*. b) Imagines af *Carabus catenulatus*, *cancellatus*, *violaceus*, *arvensis*, *clathratus*, *nitens* og *convexus*. 18. Marts: Til Prof. Annandale, Calcutta er givet 8 forskellige Arter *Balanus*, 2 Arter *Tetraclita*, *Coronula diadema*, *Tubicinella trachealis*, *Verruca stroemii*, 2 Arter *Scalpellum*, 2 Arter *Dichelaspis*, *Xenobalanus globicipitis*, *Conchoderma virgatum*, 5 Arter *Lepas*, 2 Arter *Lithotrya*, 2 Arter *Pollicipis*. 2. Marts: Til E. W. Sexton, Plymouth givet: *Parapleustes glaber*, 2 Ekspl.

d. Udlaan til.

2. Maj: Landsudstillingen i Aarhus, en Insektkasse indeholdende forskellige Vanddyr. (Tilbage 21. Jan.). 30. Okt.: Annandale, Calcutta, til Bearbejdelse Dr. Mortensens stilkede Cirripedier fra Siam (19 Tuber) og det meste af Afdelingens ubestemte Materiale af Slægterne *Poecilasma*, *Dichelaspis* og *Scalpellum* (ialt 28 Tuber). 16. Maj og 27. Maj: Arrow, Brit. Mus. 16 Stk. Scarabæer (Tilbage 1. Juli); 26. Okt.: Arrow: 5 Stk. Scarabæer (Tilbage 17. Novbr.); 20. Decbr.: Arrow, 4 Scarabæformer

(Tilbage 3. Jan.); 18. Juni: Mr. Distant, Brit. Mus., 2 Stk. af Tægen *Lasiochilus corticalis*. Reut. (Tilbage 1. Aug.); 25. Novbr.: Jensen-Haarup, 1 Stk. af Tægen *Coreus pilicornis* Klug (Tilbage 7. Decbr.); 13. Decbr.: Jensen-Haarup, 2 ♂ og 3 ♀ af *Nysius Thymi*, 1 ♂ af *Nysius Helveticus* (Tilbage 3. Jan.); (17. Decbr. modtaget tilbage fra Brygger Johansen de ham forrige Aar laante *Homalota dilaticornis* og *Homalota rufivilis*); (Modtaget tilbage fra M. de Lapouge Poitiers de forrige Aar 8. Nov. 1908 til ham sendte 10 Carablarver); 21. Dec.: de Lapouge, Larverne (af a) *Calosoma externum*, 2 Stk. b) *Carabus Rossii*; 16. Aug.: Rothschild, London, to Typestykker af Loppen *Typhlopsylla silvatica* (Tilbage 13. Sept.); 2. Marts: Sexton, Plymouth, *Paramphithoe brevicornis* (Tilbage 16. Sept).

e. Afdelingen har selv laant.

12. Jan.: af Lærer K. Kristensen, Hesselballe, 4 Larver af den hidtil ikke kendte Larve til *Carabus nitens*.

C. Biblioteket.

a. Dagligt Arbejde med Biblioteket.

Alt, hvad der i Afdelingens Bibliotek vedrører Meddelelser om entomologisk Litteratur, er bleven samlet og ordnet. Indregistrering af den Litteratur, der forefindes paa Afdelingen om Billelarver, er besørget. AAfhandlinger i Udklip er gjort færdig til Indbinding. Indholdsetiketter paa de talrige heftede Særtryk er paaskrevne. Uindbundne Bøger besørget til Bogbinderen. Ordnet Afdelingens store Samling Litteraturdubletter og anbragt dem i systematisk Orden i Skufferne paa Galleriet under Pille-skabene. Arbejdet med Seddelkataloget er ført op til Dato. Der er i AAarets Løb af ny Sedler skrevet: 321. Accessionskatalogets Registre fra 1901 til 1908 af entomologisk Litteraturer (Tidsskrifter, særskilte Bøger etc.) er klippede ud, klistrede paa Seddelkatalogets Blanketter og indføjede i Afdelingens Katalog.

b. Forøgelser og Gaver.

1. *Følgende Tidsskrifter og periodiske Udsendelser er kommen til Biblioteket:*

1. Junk & Schenkling: *Coleopterorum Catalogus*.
2. Kertész, C.: *Catalogus Dipteriorum*.
3. Hampson, Sir George: *Catalogue of the Noctuidæ in British Museum*.
4. Experiment Station of the Hawaiian sugar planters' Association: *Report of work*.
5. Entomologiske Publikationer fra: »Smithsonian Institution, United States National Museum«, Washington.
6. Entomologiske Publikationer fra: »U. S. Department of Agriculture, Washington
7. Meddelanden af Societas pro Fauna et Flora Fennica.
8. *Acta societatis pro Fauna et Flora Fennica*.
9. Seidlitz, Georg: *Bericht über die wissenschaftlichen Leistungen im Gebiete der Entomologie, Berlin*.

10. Wiener entomologische Zeitung.
11. Berliner entomologische Zeitschrift.
12. Deutsche entomologische Zeitschrift.
13. Entomologische Rundschau, Meissen.
14. »Danmarks Fauna«s entomologiske Publikationer.
15. Kgl. Bibl. Accessionskatalog.

II. Ikke periodiske Skrifter.

20. Febr.: fra Brygger Johansen, Hillerød, foræret Særtryk af alt, hvad han har skrevet (6 Numre); 27. Febr.: I. Pantel, 4 Afhandlinger; 1. Marts: W. Lundbeck, *Diptera danica* I og II; 1. Marts: K. Escherich, *Die Ameise* (købt); 2. Marts: købt af Docent Stamm en stor Samling Bøger (59 Bd.) fra Overlærer Kjellerups Bo; 5. Marts: Prof. E. Wasmann, 15 forskellige Afhandlinger; 8. Marts: Dr. J. C. Nielsen, 153 Særtryk fra »Ann. Soc. Ent. France« (Biografier 6, Coleopterer 94, Coleopterlarver 12, alm. Entomologi 14, Hymenoptera 10, Orthoptera 2, Hemiptera 14, Arachnido 10, Crustaceer 1); 22. Marts: Prof. O. M. Reuter, *Nearktiske Capsider 1909* (Gave); 6. April: gennem Mag. scient. W. Lundbeck: 22 forskellige Afhandlinger af Poppius; 15. April: Budde-Lund: *Isopoda von Madagascar und Ostafrika. 1908*; 14. April: Janet, 8 forskellige store Arbejder; 20. April: Miss Harriett Richardson, *Isopoder fra fransk antarktisk Ekspedition*; 4. Maj: Dr. J. C. Nielsen, *Entoparasitiske Muscidelarver og et indbundet Eksempel af samtlige hans Afhandlinger for Disputatsen: (gennem J. C. N.): Chr. Townsend, the taxonomy of the Muscoidean flies 1908*; 20. Maj: gennem Professor Jungersen fra Videnskabernes Selskab: Martin Nigmann, *Acentropus niveus*; fremdeles som Gave fra Prof. Jungersen: 7 systematiske Arbejder væsentlig af Heyden og Saalmüller; 27. Maj: Oscar Vogt, *über das Variiren der Hummeln 1 Theil* (Gave); 22. Aug.: L. Claussen, *Kommunelærer i Aalborg har givet et tykt Manuskript om danske Sommerfugle fra Thy, forfattede af Pastor Carstensen i Aarene 1843—51*; 9. Juli: Harriett Richardson, *2 Krebsdyrafh.*; 7. Sept.: Dr. W. A. Schulz, *Villefranche sur Saône, foræret Bibl. hele sin Produktion*; 8. Decbr. Docent Stamm, 9 Særtryk af forskellige Forfattere (Gave); 8. Decbr.: Afdelingen modtaget en stor Del Særtryk af Mag. Hørring; 8. Decbr.: Laboratorieførstander Kløcker, 4 Afh. af forsk. Forfattere; 8. Decbr.: Student K. Henriksen, forskellige mindre Afhandlinger. Desuden har Dr. Bøving givet Afdelingen saa godt som alle de Særtryk, han har modtaget i Aarets Løb.

Af følgende udenlandske Forfattere modtager Afdelingen nu som i tidligere Aar alt, hvad de udsender af entomologisk Art: Arrow; Sparre-Schneider; Sars; Janet; Perkins; Busck; H. Feedrley; Ivar Trägårdh; Wasmann.

D. Besøg.

Foruden skriftlige Meddelelser har Afdelingen i Aarets Løb besvaret talrige mundtlige Forespørgsler, hjulpet Besøgende til Rette; stillet Samlingerne og Biblioteket til Disposition.

Følgende Udlændinge har besøgt Afdelingen:

9. Juli: Dr. Sig. Thor, Skien, Norge; 27. Maj: Dr. Oscar Vogt, Berlin; 4. Juli: Mr. R. S. Bagnall, Sunderland; 10. Juli: Dr. Max Gruner, Grunenwald, Berlin (et Par Uger); 17. Sept.: Dr. W. A. Schulz, Frankrig; 7. Jan.: Dr. Harry Federley, Helsingfors.

Til Stadighed har paa Afdelingen arbejdet: Dr. J. C. Nielsen og Stud. mag. Henriksen. — For Dr. phil. Laboratorieforsker J. Schmidt har Afdelingen givet Arbejdsplads til 3 Herrer, der udsorterede Dr. Schmidts Krebsdyrmateriale.

Dr. phil. Wesenberg-Lund, Lærer Kryger, Lærer Larsen, Stud. jur. Hansen, Mr. Rye, Pater Breitung, Brygger Johansen, Proprietær Weis, Particulier Hauschild og Professor Joakim Skovgaard har alle besøgt Afdelingen jævnl. Desuden har der været spredte Besøg af Studerende, Faglærerinder og Lærere.

E. Afdelingens Materiale er helt eller delvis benyttet til følgende Arbejder, udkomne i Aar:

J. C. Nielsen: Iagttagelser over entoparasitiske Muscidelarver hos Arthropoder, 4 Tb., 1909, Disp.

Esben Petersen: Ørentviste, Kakerlaker, Græshopper, Danmarks Fauna Nr. 6, 1909.

A. Kløcker: Sommerfugle II. Natsommerfugle, Danmarks Fauna Nr. 7, 1909.

H. J. Hansen: Revideret Fortegnelse over Danmarks marine Arter af Isopoda, Tanaidacea, Cumacea, Mysidacea og Euphausiacea. 3 Tavler. (Vid. Medd. nat. Foren. 1909).

Af Materiale er anskaffet 4 ny Skabe paa Galleriet og et Skab til Seddelkataloget.

De Moltkeske Afdelinger.

Studie- og Undervisningssamlingen.

(Professor, Dr. Hector Jungersen).

I Foraaret afsluttede Bestyreren den for videregaaende naturhistoriske Studerende bestemte Gennemgang af Dyrerigets Hovedformer med 3 ugentlige Forelæsninger over de uddøde Gumlere, den gamle Verdens nulevende Gumlere, Gnaverne, Halvaberne og Aberne. Efter Anmodning af de Studerende læstes i den øvrige Del af Semestret over Snyltedyrene, ligeledes 3 Timer om Ugen (27—21 Tilhørere). I Efteraarssemestret var Bestyreren med Ministeriets Tilladelse i Udlandet til henimod Slutningen af November. I December fortsattes Forelæsningerne om Snyltedyrene (17 Tilhørere).

I begge Halvaar er afholdt et zootomisk Kursus med Assistance af Dr. Mortensen, som under Bestyrerens Fraværelse i Efteraarssemestret alene ledede denne Undervisning, 2 Dage om Ugen i 2 sammenhængende Timer (17 Deltagere i Foraarshalvaaret, 20 i Efteraarshalvaaret). I første Halvaar blev gennemgaaet: Eledone, Loligo, Cucumaria frondosa, Echinus

esculentus og acutus, *Apus productus*, *Cancer pagurus*, *Helix pomatia* og *aspersa*; i andet Halvaar: *Astacus fluviatilis*, *Locusta viridissima*, *Melolontha*, *Dytiscus*, *Amphioxus*, *Myxine*, *Acanthias* og *Scyllium*, *Perca*, *Leuciscus*, *Raja batis* og *clavata*.

Studiesamlingen har været benyttet af 18 naturhistoriske Studerende i første Halvaar, 20 i andet Halvaar. Vejledning gaves foruden af Bestyreren af Cand. mag. Ad. Jensen og Dr. Mortensen. I 4 ugentlige Timer har Cand. mag. Ad. Jensen under eksaminatorisk Gennemgang givet et Overblik over Dyreriget for yngre naturhistoriske Studerende (17 Deltagere i første, 24 i andet Halvaar). Ligesom i tidligere Aar har Studiesamlingen været benyttet af Dr. W. Sørensen til Statens Lærer- og Feriekursus, og ligesom forrige Aar af Dr. Bøving og Cand. mag. H. V. C. Nielsen til et Kursus for Faglærerinder. Af disse sidste har 6 efter særlig Tilsladelse benyttet Studiesamlingen til Selvstudium i Foraarshalvaaret, 9 i Efteraarshalvaaret. Ligesom tidligere har Dr. Mortensen her haft Arbejdsplads for videnskabelige Arbejder.

Samlingerne er i Aarets Løb foregedede med følgende Gaver: Kranie af den østgrønlandske Lemming (*Myodes torquatus*), fra Ugleglyp (Stud. mag. Fr. Johansen); Rødmus, Skovmus, Muldvarp, Dværgspidsmus, Almindelig Spidsmus, Brandmus, 3 Tangsnarrer (Mag. sc. R. Hørring); to Spermatorphorer, hver fra et af to copulerende Individuer af *Helix nemoralis* (Mag. sc. Steenberg); 2 Klokkefrøer (*Bombinator igneus*) fra Fyen (Gaardejer Rasmus Hansen, Ellinge); en Kakadue (*Cacatua galerita*) (Frøken Jensen); Hoved af *Acanthias vulgaris*, præpareret m. H. t. Nervesystemet og Ørets Labyrinth (Stud. mag. K. L. Henriksen); 2 Lampretter (*Petromyzon fluviatilis*) (Købmand C. G. Larsen, Faaborg); en Nereide i Forplantningsdragt (Stud. mag. Blegvad); en stor Argulide fra Japan og en *Pegasus draconis* (J. Jordan, Nagasaki); nogle *Amphioxus* (*Branchiostoma caribæum*) fra Bermudas-Øerne (Mr. Louis Mowbray); den mindste kendte Fiske-Art, *Mistichthys luzonensis*, ♂ og ♀, 13—14 Mm. lange, fra Philippinerne (Professor G. H. Parker, Cambridge, Mass.); en Samling *Aulorhynchus flavidus* i forskellige Aldre (Dr. E. C. Starks, Stanford University, Cal.); *Solenostomus cyanopterus* ♂, ♀ (Dr. Shigeo Tanaka, Tokyo, Japan); *Pegasus natans*, 2 Ekspl., Java (Dr. P. N. van Kampen, Weltefreden); nyklækket Larve af *Cryptobranchus alleghaniensis* (Dr. J. H. Mac Gregor, Columbia University, N. York); en Samling *Zoarces viviparus*, mest drægtige Hunner (Dr. C. G. Joh. Petersen); en Samling do. do. (Fisker P. Villumsen); nogle Sild med *Lernæocera monilaris* (Assistent H. Sell).

Blandt de ved Køb erhvervede Forøgelser kan nævnes: et fuldstændigt Menneskeskelet; Kranie af voxen Hun af Orang-Utan; Kranie af *Perameles* og *Dolichotis patachonica*; 2 Kulde-Aberrationer af *Vanessa urticae*; en sporevinget afrikansk Gaas (*Plectropterus gambensis*); Præparater af Øreknogler af Graasæl og Hvaler (*Phocæna* og *Balænoptera*); en »Dobbeltflynder« *Pleuronectes microcephalus*; en Leguan (*Iguana tuberculata*) med store Æg i Æggelederen; flere Fiskeskeletter. Ialt er Samlingen forøget med ca. 50 Præparater, de fleste af Hvirveldyr. Undervisningssamlingen af mikroskopiske Præparater er forøget med 35 Præ-

parater, udførte af Dr. Mortensen, som desuden har omordnet den hele Samling og gennemført en ensartet Etikettering af den.

Flere nye Forelæsningstavler er udførte, og Bogsamlingen er bleven forøget med: Nordisches Plankton, 10. og 11. Hefte; Lampert: Das Leben der Binnengewässer (10.—18. Hefte, Slutning); Korschelt und Heider: Lehrbuch der Entwicklungsgeschichte der wirbellosen Tiere. Allgem. Teil. 3. Hft.; Kirkham: Maturation of the Egg of the White Mouse (Gave); Danmarks Fauna; 6. (Esben Petersen: Ørentviste, Kakerlaker, Græshopper) og 7. (Kløcker: Natsommerfugle I.); Braun: Die tierischen Parasiten des Menschen. 4. Udg.

Bløddyr-, Straaledyr- og Ormesamlingen.

(Museumsinspektør Levinsen.)

Forøgelse af Samlingen. Den største Forøgelse, Afdelingen i Aarets Løb har modtaget, er de af Dr. phil. J. Schmidt i Middelhavet paa Underøgselsdamperen »Thor« gjorte Indsamlinger af pelagiske Dyreformer, bestaaende overvejende af Salper, Gopler, Siphonophorer, Sagitta og Vingeneagle samt et mindre Antal Børsteorme (Alcioppearter), Blæksprutter og Kjolsnegle. Af Dr. Canu, Versailles, er købt en Portion Raamateriale, indeholdende overvejende Bryozoeer fra den franske Kridtformation og af Præparator W. Gamble, London, en Samling paa 100 Arter Bryozoeer fra den engelske Kridtformation. Dr. P. Thiery, Chaumont, har foræret Afdelingen 20 Arter af fossile Echinider, og fra Prof. Jackson, Museet i Cambridge (Mass.) er modtaget Eksemplarer af en Række Arter inden for Slægterne Toxopneustes, Echinometra, Loxechinus, Arbacia og Strongylocentrotus.

Cad. mag. Ad. Jensen har under »Tjalfe« Ekspeditionen gjort en Del Indsamlinger, blandt hvilke særlig skal mærkes en ny Art af den pelagiske Børsteormsslægt Traviopsis samt et Par Arter af Dybhavs-nemertiner, og Dr. phil. Johansen har indsendt en Del af ham paa Underøgselsdamperen »Thor« indsamlet Materiale. Under et Ophold paa Kristinebergs Zoologiske Station har Dr. phil. T. Mortensen indsamlet et Antal Echinodermer, Bryozoeer og Goplepolyper. Endvidere er modtaget: nogle Snegle fra Algier (Dr. Nissen), en lithistin Svamp fra Kridtformationen (Proprietær Glud, Tonballegaard, Horsens), en japansk Hydroidpolyp (Dr. Jäderholm, Riksmuseet, Stockholm), Eksemplarer af Landplanarien, Bipalium Kewense (den botaniske Have), 3 japanske Søfjer (Dr. Bals, München), Anomia paa et Stykke Kabel fra Nordsøen (Kaptajn Ørsted), en Pontobdella muricata paa et Stykke Rokkekød (Fisker Villumsen, Snekkersten), nogle grønlandske Havdyr Kolonibestyrene Bidstrup, Sukkertoppen, Kraul, Upernivik og Joh. Petersen, Angmagsalik), nogle smukt konserverede Opisthobranchier, 1 Parmophorus og 1 Citonellus (J. Jordan, Nagasaki), 2 Sepier (Cad. mag. H. Jensen, Java) en fossil Kæmpe-Østers funden i Højde af 450 Fod over Havet (Ingeniør R. Mortensen, Rio Gallegos, Pategonien), en Del Snegleskaller, vistnok fra Nyzealand (Ingeniør V. Hansen), et meget stort Eksemplar af Priapulus caudatus fra den biologiske Station ved Kerteminde (Dr. C. G. Johs. Peter-

sen), nogle islandske Hydroider (Adjunkt Sæmundsson), nogle Eksemplarer af *Antedon bifida* samt et Antal *Pentacrinoid*larver af samme Art (Dr. Chadwick, Port Erin, Isle af Man) og Eksemplarer af to *Tomopteris*-Arter (H. Southern, Museet i Dublin).

Videnskabeligt-, Bestemmelses- og Ordningsarbejde. Bestyreren har fortsat sine Studier og Ordningsarbejder indenfor Kridtformationens Bryozoa og har særlig beskæftiget sig med Afdelingen *Eleidae*. Afdelingens malakologiske Assistent, Cand. mag. A. Jensen har ogsaa i det forløbne Aar haft Orlov som Leder af den i forrige Indberetning omtalte Fiskeriekspedition, og den vikarierende Conchyliolog Dr. phil. Nordmann har indordnet forskellige Samlinger af recente og fossile Mollusker, som i den senere Tid er tilgaaet Museet.

Mag. sc. W. Lundbeck har fortsat Bearbejdelsen af Ingolf-Ekspeditionens Svampe samt af Afdelingens øvrige arktiske Svampemateriale, og Manuskriptet til Part III er i Trykken. Desuden er hele Materialet af østgrønlandske Svampe bearbejdet og nyt tilkommet Materiale indordnet. Dr. phil. Th. Mortensen har revideret og ordnet Afdelingens Materiale af Familierne *Saleniidae* og *Arbaciidae*, bearbejdet det af »Danmark«-Ekspeditionen og »Tjalfe«-Ekspeditionen hjembragte Materiale af *Echinider*, *Asterider* og *Crinoider*, samt sorteret og indordnet det tilsvarende Materiale fra hans Ekspedition til Vestindien i Aaret 1905—06. De til *Echinoderm*-samlingen hørende Mikroskop-Præparater er fuldstændig indordnede i det for nylig anskaffede Præparatskab, og endelig har han som Afdelingens Bibliotekar ført Bogkataloget til Dato.

Endelig har Cand. mag. Stephensen og Cand. mag. Sørensen Wang under Bestyrerens Vejledning bestemt og udskilt de almindeligst forekommende Arter af Kridt-Bryozoa fra en Række danske Lokalteter. Medhjælper Fagerstrøm har været behjælpelig ved Sorteringen og Ordningen af det i Aarets Løb indkomne Materiale.

Følgende fremmede Videnskabsmænd har modtaget Materiale til Bearbejdelse eller til Hjælp ved deres Studier: Dr. Austin H. Clark, Washington (Museets europæiske og nordiske *Comatula* Arter), Dr. Hartmeyer, Berlin (»Danmark«-Ekspeditionens *Tunikater*), Konservator Wollebæk Christiania (Eksemplarer af *Myriochele Heeri*), Dr. Skorikow, St. Petersburg (Eksemplarer af *Amphicora Fabricii*) og Dr. Southern, Dublin (Eksemplarer af *Traviopsis lobifera*).

Følgende i Aarets Løb publicerede videnskabelige Arbejder er byggede paa Afdelingens Materiale:

W. Lundbeck: *The Porifera of East Greenland*, med 1 Tavle, 43 p. p., (Meddelelser om Grønland, Vol XXIX), Austin H. Clark: *On a collection of Crinoids from the Zoological Museum of Copenhagen*, 80 p. p., (Videnskab. Medd. fra d. Naturh. Forening i København) og G. M. R. Levinsen: *Morphological and Systematic Studies on the Cheilostomatous Bryozoa*, 437 p. p. med 27 Tavler.

4. Laboratoriet for Histologi og Embryologi 1909.

(Docent R. H. Stamm).

I Foraarshalvaaret afholdtes et Kursus i mikroskopisk Teknik; Deltagernes Antal var, mod Sædvane, 8, idet en af disse selv kunde stille en

Mikrotom til Raadighed. I Efteraarshalvaaret paabegyndtes et Kursus i Histologi (12 Deltagere), ved hvilket Cellen og de enkelte Væv paa sædvanlig Vis blev gennemgaaede. Desuden gennemførtes, paa Grundlag af Laboratoriets Samling af embryologiske Præparater, et Kursus i Embryologi (8 Deltagere). Ved alle de her nævnte Øvelser har Assistenten, Mag. sc. C. M. Steenberg, paa forskellig Vis ydet sin Bistand.

I begge Halvaar afholdtes endelig af Bestyreren en kort Række Forelæsninger over Hovedpunkterne i Hvirveldyrenes Udvikling (7 og 5 Tilhørere); i den Anledning var det nødvendigt at fremstille et større Antal, c. 115 Lysbilled-Diapositiver, ligesom de ældre Forelæsningsstaver maatte underkastes en grundig Restaürering.

Samlingen af mikroskopiske Præparater har ikke i Aarets Løb modtaget nogen væsentligere Forøgelse; ialt er der kun optaget 50 Præparater i den histologiske Afdeling, som derved nu tæller 1164 Glas. Samtidig er dog indsamlet adskilligt Materiale til fremtidigt Brug, navnlig af embryologisk Art.

Ordningen af Biblioteket, som forrige Aar opstilledes i nye Skabe, skrider jævnt fremad; ialt er 34 Bind blevne indbundne. Som Gave er modtaget fra Professor F. C. C. Hansen: Hildebrandt's Anatomie I—IV; fra Dr. phil. J. C. Nielsen sammes Disputats: Entoparasitiske Muscidelarver, samt fra Bestyreren: Lacaze-Duthiers: Le dentale og Kowalewsky's Monografier over Chiton og Dentalium. Forøgelsen bestaar iøvrigt væsentlig i de nyudkomne Bind af de, tidligere Aar nævnte Tidsskrifter; købt er dog fremdeles ved forskellig gunstig Lejlighed, saasom af Professor Kiellerup's og Professor Rud. Bergh's Arvinger, samt fra tyske Antikvarboghandlere en Del Bøger (21 Bind) og Særtryk (29 Hæfter); meget heraf var dog kun et nødvendigt Supplement til forhaandenværende, ukomplette Sager. Af disse Erhvervelser kan nævnes: K. E. von Baer: De ovi mammalium genesi; Bonnet: Insectologie I—II; Burdach: Physiologie I—IV; Engelmann: Bibliotheca historico-naturalis I; Vosmaer: Porifera; Wagner: Physiologie I—V.

Af Instrumenter er som Gave fra Mineralogisk Museum modtaget en Slibemaskine til Fremstilling af Præparater af uafkalkede Tænder, Ben og lignende haarde Dannelser; desuden modtoges fra Professor R. Bergh's Dødsbo en Mængde Præparationsinstrumenter og Glas, en Standlampe m. m.

Portrætsamlingen er forøget med et smukt Billede af Lacaze-Duthiers, som er en Gave fra Dr. phil. R. S. Bergh.

Endelig maa bemærkes med Hensyn til Cand. jur. J. C. Nielsen's ovennævnte Disputats, at hele den tekniske Behandling af det til Grundliggende Materiale har fundet Sted paa Laboratoriet; fremdeles har to farmaceutiske Kandidater benyttet forskellige af Laboratoriets Instrumenter.

5. Det marine-biologiske Sommerkursus i 1908.

(Professorerne Dr. Hector Jungersen og Dr. Eug. Warming).

Det biologiske Kursus afholdtes i Sommeren 1908 i Frederikshaven med 2 Hold af Studerende. Ophold og Forplejning havdes i Hotel »Dania«,

som Undervisningslokale benyttedes Teknisk Skole, der med venlig Imødekommenhed fra Bestyrelsens Side uden Vederlag stillede de nødvendige Rum til Disposition. Den zoologiske Del af Undervisningen lededes af Dr. phil. Th. Mortensen, den botaniske af Mag. sc. Henning E. Petersen. Deltagerne paa 1ste Hold, fra 15. Juni til 4. Juli, var følgende Studiosi magist.: Frk. E. Bartholin, K. Jessen, Jørgensen, A. Madsen, paa 2det Hold, fra 6. Juli til 22. Juli, Stud. magist.: Høyer, Frk. S. Petersen, V. Petersson, Frk. H. Vahl, Wahl.

Paa den zoologiske Del af Kursus blev som sædvanlig gennemgaaet saa mange af de vigtigste Typer, som Tiden tillod, fortrinsvis saadanne, som helst maa undersøges levende, altsaa navnlig Coelenterater, Ascidier og de forskellige Plankton-Organismer. Der var ofte Lejlighed til at paa-vise de hydrografiske Forholds Betydning for Plankton, idet der i Reglen var nordgaaende Strøm af plankton-fattigt baltisk Vand i Overfladen, medens der ved Bunden var sydgaaende Strøm af plankton-rigt »Bankvand«. Ved enkelte Lejligheder bragte Stormen Vesterhavsvand ind i Kattegat, saa at der ogsaa i Overfladen var sydgaaende Strøm, og den paafaldende Forandring i Plankton blev da straks paavist.

Saa godt som daglig foretoges Skrabeture i Farvandet nærmest Frederikshavn. Et Par Gange lejedes en større Baad til at foretage Skrabninger omkring Hirtsholmene og i Aalbækbugten, hvor Udbyttet hver Gang var betydelig bedre end ved Frederikshavn. Her er — bortset fra selve Havnen — Forholdene lidet gunstige for zoologiske Studier, da man skal sejle langt bort for at finde gunstige Lokalteter og sjældent kan have gunstigt Vejr baade ud og hjem.

Faunistiske Nyheder iagttoges ikke; der kan bemærkes, at smaa Unger af *Psolus* fandtes i Havnen, at *Phoronis*-Larven (*Actinotrocha*) ikke var helt sjælden, medens den voksne Form endnu ikke er funden i danske Farvande. Desværre fandtes ingen Ribbegopler, heller ikke *Amphioxus*. Men som Helhed maa Udbyttet for Kursus betegnes som tilfredsstillende.

Paa den botaniske Del af Kursus blev alle almindelige forekommende Alger foreviste; de mere fremskredne blandt Deltagerne fik desuden Lejlighed til at sætte sig grundigere ind i Algefloraen. Ved Siden af Undervisningen i Systematik og Morfologi lagdes Vægt paa Paavisningen af de Forhold, under hvilke de forskellige Alger forekommer, idet der stadig pegedes paa Overensstemmelsen mellem de ydre Kaar og Vækst og Bygning. I algologisk Henseende er desværre Havnen nu lidet gunstig, idet der stadig opmudres, hvorved ogsaa de nærmeste Rev forandrer Karakter. Først Ø. for Deget og ved Kjølpn finder man nu god litoral Algevegetation; men dette vil sige, at der med de Midler til Sejlads, som nu anvendes, medgaar for megen Tid til selve Sejladsen. Ialt demonstreredes nogle og halvfjerdsindstve Alge-Arter, af hvilke de sjældnere eller lidet kendte tilstilledes Dr. Kolderup Rosenvinge. Desuden blev gennemgaaet et Antal Diatoméer og Peridinéer og enkelte Algesvampe.

6. Det marine-biologiske Sommerkursus i 1909.

(Professorerne Dr. Hector Jungersen og Dr. Eug. Warming).

Det biologiske Kursus afholdtes i Sommeren 1909 i Frederikshavn med 2 Hold af Studerende. Ophold og Forplejning havdes i Hotel »Dania«;

som Undervisningslokale kunde atter i Aar Teknisk Skoles Lokaler benyttes ved velvillig Imødekommen fra Bestyrelsens Side, en Velvillie som Kursus nu har mødt i en Række Aar, og for hvilken der er al Grund til at være yderst taknemlig; det viser sig altid forbundet med store Vanskeligheder at faa et Undervisningslokale, der tilfredsstiller de nødvendige Fordringer; i Frederikshavn synes det næppe muligt uden den omtalte Støtte fra Teknisk Skoles Bestyrelse.

For at undgaa Tidsspilde, Afhængighed af Vejr og Vind o. s. v. forsøgte i Aar at anvende en lejet Motorbaad. Desværre svarede Resultatet ikke til Forventningerne. Den Motorbaad, med hvis Ejer der forud var truffet Arrangement, viste sig i høj Grad uskikket til sit Formaal, og man saa sig nødt til oftest at benytte Sejlbaad ligesom tidligere. Det første Kursus varede fra 16. Juni til 3. Juli og lededes for den zoologiske Undervisnings Vedkommende af Docent R. H. Stamm, for den botaniske af Mag. sc. Henning E. Petersen. Deltagerne var: Stud. mag. Ferdinandsen, Fogh, K. Jessen, Krarup og Winge.

Arbejdet ved den zoologiske Undervisning var saaledes fordelt, at der fra 8—11 foretoges en Udflugt pr. Baad eller Besøg paa Havnemolen; fra 1—4¹/₂ foretoges Undersøgelsen af Materialet. De Dyreformer, der særlig blev undersøgte, var saadanne som de Studerende mindre let lærer at kende under deres Studier i København, altsaa især de mere let forgængelige lavere Dyr. Gennemgaaet blev saaledes: Acineter, Folliculina, Foraminiferer, Kalk-, Kisel- og Kisel-Hornsvampe, Clava, Dicoryne, Podocoryne, Tubularia, Hydractinia, Campanularia, Laomedea, Sertularia, Sarsia, Tiaropsis, Lucernaria, Pleurobrachia, Bolina (De nævnte Smaagopler og Ribbegopler stod et Par Dage i Mængde ved Havnehovedet; Vandets Temperatur var da kun 9°); Pennatula, Actinoloba dianthus, Actinia crassicornis, Echinodermer og Echinodermlarver, forskellige Bryozoeer, Syllis i Knopskydning og andre Børsteorme; Peltogaster, Mysis og Larvestadier af Rejer; Søpunge og deres Larver; Fiskeæg.

Under en længere Tur til Hirtsholmene toges adskilligt, som ellers ikke var at faa: Pennatula, Dentalium, Chætoderma, Philine, Lamellaria lætens, ny for Faunaen, talrige Orme, Asterias glacialis m. m. En Formiddag foretoges Landing paa Kjølpen, en af Hirtsholmene, hvor de Studerende fik Lejlighed til at se en ægte Fugleholm, med Reder, Æg og Unger. Hovedmassen af Fuglene var *Sterna cantiaca*, desuden var der Reder af *Sterna hirundo*, og blandt Øens andre karakteristiske Beboere var ogsaa *Uria grylle*, *Strepsilas interpres* og *Anthus obscurus*.

En Søndag benyttedes til en Udflugt til Raabjerg Mile og Kandestederne, Egne saa ejendommelige, at de bør kendes af naturhistoriske Studerende. Undervisningen i Algologi afholdtes efter den daglige Indsamlingstur. Disse Ture gik til: Borrebjærg, Laurs- og Brum-Rev; Deget (lavt Vands Alger); Busserev, Holmerev, Kjølprev; Havnemolerne; Busserev og dybere Vand; Stranden ved Frydenstrand. Endvidere en længere Tur rundt om Hirtsholmen. Ved Undervisningen i Lokalet blev de indsamlede Alger bestemte og foreviste, de almindeligst forekommende gennemgaaede paa en saadan Maade, at alle vigtigere Forhold ved Havalgernes Morfologi, Anatomi og Forplantning blev set af de Studerende.

Der lægges stadig Vægt paa Paavisningen af de ydre Forhold, under hvilke Algerne forekommer, og af de Vegetations-Formationer, som de danner. En Oversigt over Forekomsten af Alger i Farvandet ved Frederikshavn blev ved Kursus'ets Slutning meddelt de Studerende.

Det andet Kursus varede fra den 12. Juli til 31. Juli og lededes af Dr. phil Th. Mortensen og Dr. phil C. H. Ostfeld. Deltagerne var: Stud. mag. Hatt, Frk. S. Petersen, stud. mag. Teglbjærg og Cand. theol. & mag. J. Høyer. Under den zoologiske Del af Kursus blev som sædvanlig de vigtigste Typer gennemgaaede mere indgaaende, i Tilslutning til de zootomiske Kursus paa Studiesalen. Iøvrigt blev der — som sædvanlig — lagt Vægt paa at paavise Farvandets biologiske Ejendommeligheder som afhængige af de hydrografiske Forhold. Den ellers almindelige Tilstand, at der er stor Forskel paa Overfladevandet og de dybere Vandlag i Henseende til Saltholdighed, iagttoges ikke — følgelig heller ikke den store Forskel i Overfladevandets og de dybere Vandlags Plankton, som ellers er saa karakteristisk for Farvandet.

Blandt de mindre sædvanlige Fund bør nævnes: *Cerianthus membranaceus* (ikke tidligere funden paa Biol. Kursus); *Stylifer turtoni*; *Bopyr* med ♂ paa *Peltogaster*; *Echinoderes* sp.; *Limacina*, usædvanlig talrig. Endvidere iagttoges et Par ganske unge Nøgne Snegle, som syntes at være *Aplysia*. Denne Slægt er ikke tidligere iagttaget ved Frederikshavn, men den er maaske nu i Færd med at indvandre til disse Egne; dermed stemmer, at denne store, prægtige Snegl i de sidste Aar er bleven almindelig ved Kristineberg zoologiske Station, hvor den tidligere var en Sjældenhed.

Paa den botaniske Del af Kursus'et fulgtes den sædvanlige Arbejdsplan: Indsamling af Materiale og Studier i Naturen paa Molerne og Revene udenfor Havnen i Morgentimerne, makroskopisk og mikroskopisk Undersøgelse og Bestemmelse af det hjembragte Materiale i Timerne mellem Frokost og Middag. Den indskrænkede Tid, der var overladt Botaniken paa dette Hold, tillod kun en hurtig Gennemgang af de almindeligste Repræsentanter for Rød-, Brun- og Grønalgerne samt for Blaa-grøn-alger. Desuden blev *Zostera*' ydre og indre Bygning studeret, og de vigtigste Former af Diatoméer og Peridinéer i Planktonet undersøgte.

Efter Middag, i Aftentimerne, foretoges gerne Ekskursioner i Frederikshavns Omegn, hvorunder Deltagerne flittig arbejdede med at bestemme de højere Planter, som blev fundne.

7. Det mineralogiske Museum 1909.

(Professor, Dr. N. V. Ussing).

I. Ordnings- og Bestemmelsesarbejder ved Museets Hovedsamlinger.

Ved den i forrige Aarsberetning omtalte ekstraordinære Bevilling paa Finansloven blev det muligt at anskaffe et større Antal ny Skuffedarier og Skabe (med i alt 458 Skuffer) til Samlingens Udvidelse. Det ny Inventar er modtaget i Løbet af indeværende Aar, samtidig med at enkelte Forandringer foretoges ved det ældre. I Forbindelse hermed staaer en Række Omflytninger og Omordninger saa vel af de udstillede som af de i Skuffer opbevarede Museumsgenstande, og af dette Arbejde, som

vil strække sig over flere Aar, er i 1909 udført Omflytninger af de ud-
 stillede Samlinger. De væsentligste Forbedringer, som herved er opnaaede,
 er følgende. Den danske Samling, der tidligere var spredt i forskellige
 Lokaler, har faaet Plads i den store Sal i Bygningens Stueetage, hvorved
 det tillige er blevet muligt i betydelig Grad at forøge Antallet af ud-
 stillede Stykker, en Udvidelse, som er kommet de forsteningsførende løse
 Blokke til Gode. De palæontologiske Samlinger fra Bilandene og Ud-
 landet er blevne opstillede i de to mindre Sale i Stueetagen, saaledes at
 den ene er forbeholdt Dyreforsteningerne, den anden Planteforsteningerne.
 Ved Nyopstillingen af alle disse Samlinger er i de flade Glasmontrer
 benyttet den samme Opstillingsmaade som tidligere, i Glasskabene langs
 Væggen derimod er gennemført en helt forandret Opstillingsmaade, idet
 Stykkerne, som tidligere henlaa paa hvidmalede Hylder, nu er blevne
 anbragte hvert paa sin lille Knægt paa den sortmalede Bagvæg i Glas-
 skabene. Bjærgartsamlingen er fra Stueetagen bleven flyttet til første
 Etage, af de større Samlingsafdelinger beholder derimod Mineralsam-
 lingen sin hidtidige Plads.

Endvidere er i Aarets Løb følgende Ordnings- og Bestemmelses-
 arbejder udførte. Bestyreren og Museumsassistenten har fortsat Under-
 søgelsen af grønlandske Bjærgarter og Mineraler, samt revideret og om-
 ordnet Lokalsamlingen fra Nordvestgrønland, Upernivik- og Umanak-
 Distrikter. Inspektøren for de palæontologiske Samlinger har fortsat
 Bearbejdelsen af danske Kridttids-Svampe og omordnet Samlingen af
 danske Brachiopoder. Iøvrigt er Aarets Nyerhvervelser indordnede paa
 sædvanlig Maade, saaledes at Originalstykker til nybeskrevne Arter af
 Forsteninger indregistreres og opstilles i en særskilt Afdeling; denne
 indeholdt ved Aarets Udgang 418 Originalstykker.

Ved de forskellige Ordnings- og Omflytningsarbejder har Cand.
 mag. E. Nørregaard, Stud. mag. Sofie Petersen og Stud. mag. V. Petersson
 medvirket med Honorar af Moltkes Legat. Af Niels Brocks Legat er
 som sædvanlig bekostet Erhvervelsen og Ordningen af Prøver fra danske
 Boringer.

II. Afgivelse af Undervisningssamlinger og Dubletter.

Til Undervisningsbrug er gratis sammenstillet og afgivet Samlinger
 af Mineraler, Bjærgarter og Forsteninger til følgende Skoler og Under-
 visningsanstalter:

I København og Frederiksberg: Kunstakademiets bygningstekniske
 Skole, kemisk Oplysningskontor, Frk. L. Lerches højere Pigeskole, Øster-
 søros Døtreskole.

Paa Sjælland og Fyn: Frederikssund private Mellem- og Realskole,
 Holbæk private Mellem- og Realskole, Bogense Borgerskole, Landbrugs-
 skolen for Døvstumme i Nyborg, Odense Kommunes vestre Pigeskole,
 Svendborg Amts Museum.

I Jylland: Asmildkloster Landbrugsskole, Børkop Højskole, Testrup
 Højskole, Hjørring tekniske Skole, Esbjerg højere Almenskole, Kolding
 højere Almenskole, Frederikshavn Kommuneskole, Borris Hovedskole,
 Brandstrup Skole, Gjessø Skole.

Undervisningssamlinger til Supplering af tidligere skaffede er paa lignende Maade givne til: Efterslægtsselskabets Skole, M. Kruuses Skole og Frk. Zahles Skole i København, Sørslev Højskole (Fyn), Aarhus tekniske Skole og Lemvig Mellem- og Realskole.

Til videnskabelig Undersøgelse er afgivet: Kryolitionit fra Ivigtut til Prof. Erdmann i Berlin, Tinsten fra Ivigtut til Prof. Eberhardt i Potsdam, Cementsten fra Fur til Dr. Egan i København, Kridtbjærgarter til Dr. Hill i Hitchin og Albit fra Grønland til Prof. Goldschmidt i Heidelberg.

Som Bytte for modtagne Museumsgenstande er afgivet: Fakseforsteninger til Lærer Pindborg, Struvitkrystaller til Prof. Stolley i Braunschweig, Syenit fra Grønland til Prof. Ramsay i Helsingfors, endvidere forskellige Mineraldubletter fra Grønland og Island til Mineralhandlerne Dr. Krantz i Bonn, Grebel i Genf, Foote i Philadelphia og Bjærgakademiets Mineralhandel i Freiberg.

III. Museets og Undervisningens Benyttelse.

For Offentligheden har Museet som sædvanlig været aabent hver Søndag og Fredag. Antallet af Besøgende i 1909 var 2173. Udenfor den sædvanlige Aabningstid har Museet været besøgt af adskillige udenlandske Videnskabsmænd samt indenlandske Skoler og Selskaber.

Til videnskabelig Undersøgelse udenfor Museet er udlaant: Forsteninger fra Dybdeboringen paa Grøndals Eng til Dr. A. Rowe i Margate, Goniasterforsteninger fra Kridtet i Danmark til Dr. Bather (British Museum), de af Danmark Ekspeditionen i Nordøstgrønland indsamlede Planteforsteninger til Professor Nathorst i Stockholm.

Bestyreren har paa Museet holdt Forelæsninger og Eksaminatorier over Mineralogi og Geologi baade i Foraarshalvaaret (119 Tilhørere) og i Efteraarshalvaaret (76 Tilhørere), endvidere i Efteraret Forelæsning over Danmarks Stratigrafi (22 Tilhørere) samt i begge Halvaar Øvelser i Mineralbestemmelse for Viderekomne (6, henholdsvis 3 Deltagere). I Efteraarshalvaaret har endvidere Docent Ravn holdt Forelæsning om Palæontologi (3 Tilhørere) og Docent Bøggild det særskilte Kursus for Fabriksingeniører i Mineralogi (19 Deltagere). Studiesamlingerne er i Aarets Løb benyttede af 51 Studerende.

Der er affholdt 5 Undervisningsekskursioner, som lededes af Bestyreren, nemlig til Stevns Klint (1 Dag) med 55 Deltagere; til Bornholm (5 Dage) med 42, til Fur, Skive og Bovbjerg (5 Dage) med 16, til Helsingborg og Bjuf (1 Dag) med 7 og til Slangerup (1 Dag) med 5 Deltagere.

IV. Museets Forøgelser.

Mineralsamlingen har fra Mineingeniør F. E. Schmidt modtaget som Gave et Antal sydafrikanske Mineraler, nemlig Diamant siddende i Konglomerat, sleben Granat, Tigerøje og Rubin fra Vaalfloden samt Guld fra Rhodesia. Som Gave er endvidere modtaget: drypstensagtige Kalkpatkrystaller fra Fru M. Nordin og forskellige Mineraler fra Statsgeolog, Dr. V. Madsen. Ved Bytte med Professor Stolley er erhvervet Struvit fra Braunschweig og med Museum d'Historie naturelle i Paris Mineraler fra

Madagaskar. Ved Køb er erhvervet et større Antal Stykker, hvoraf de vigtigste er: Turmalin og Beryl fra Brasilien, en stor Nefritplade fra Ny Seeland, Diamant fra Sydafrika og Jern i Basalt fra Hessen.

Bjærgartsamlingen har som Gave fra Grosserer A. Busck modtaget en stor poleret Plade af norsk Serpentin-konglomerat; endvidere fra Nationalmuseet Glimmerskifer med Granater, fra Dr. K. A. Grønwall en løs Blok af Basalt, fra Danmarks geologiske Undersøgelse nogle bornholmske Graniter, fra Mag. sc. A. Mentz Al fra Les Landes og fra den bygnings-tekniske Skole Prøver af svensk Klæbersten. Ved Bytte med Bergens Museum er erhvervet norske Bjærgarter og med Museum d'Historie naturelle i Paris Bjærgarter fra Madagaskar. Ved Indsamling er tilkommet svenske Bjærgarter (Inspektør Hintze) og Bjærgarter fra Kristianiaegnen (Docent Bøggild).

Samlingen til dynamisk Geologi har som Gave modtaget en Kalk-konkretion fra Høker A. P. Nielsen; ved Bytte er erhvervet et Lynrør fra Nørresundby og ved Undervisningsekskursioner er indsamlet forskellige Stykker, navnlig Kræmmerhusmergel fra Helsingborg.

Samlingen fra Island, Færøerne og Kolonierne har fra Kommissionen for Ledelsen af de geologiske og geografiske Undersøgelser i Grønland modtaget de af Docent Ravn i Sommeren 1909 gjorte Indsamlinger af Bjærgarter og Forsteninger fra Umanak, Ritenbenk og Godhavn Distrikter i Grønland. Endvidere er i Aarets Løb modtaget som Gaver: Mineraler fra Ivigtut fra Kryolitselskabet, Mineraler fra Egedesminde fra Kolonibestyrer Koch, Jaspis fra Udstedsbestyrer Nykiær i Narsak, forskellige Mineraler fra Stud. polyt. Monberg, Heulandit fra Jon Jacobsen paa Myggenæs, Svovlkiskkrystaller fra Jakobshavn fra Museumsassistent Th. Thomsen, Grønlandsk Rav fra Handelschef O. Wesche, store Stykker af Kryolit fra Fabriken Øresund, Bjærgarter og Mineraler fra Disko fra Mag. sc. M. Porsild, en forstenet Bregnestamme fra Sognepræst Vibæk og Planteforsteninger fra Brjåmslækr paa Island fra Mag. sc. H. Jonsson. Ved Køb er erhvervet forskellige Mineraler fra Julianehaabsegenen og islandske Zeoliter.

Den palæontologiske Samling har som Gave fra Mineingeniør F. E. Schmidt modtaget et ualmindelig smukt, næsten fuldstændig bevaret Fiske-skelet (*Semiorrotus capensis*) fra Karooformationen i Orange Kolonien i Sydafrika. En Samling Silurforsteninger fra Kristiania Eggen er modtaget fra Deltagerne i Dansk Geologisk Ekskursion til det sydlige Norge. Andre Gaver er modtagne fra Particulier C. Christensen i München, Statsgeolog V. Madsen, Stud. polyt. Suenson og Professor E. Warming. Ved Køb er Samlingen bleven forøget med et større Antal Forsteninger fra den schweiziske Molasse, et Eksempel af en Panserfisk fra Canada, palæozoiske Brachiopoder og Muslinger fra England og Tyskland samt mesozoiske Echinider fra Frankrig m. m.

Den danske Samling er bleven forøget med Forsteninger og Stenartsprøver ved Gaver fra følgende: Forstkandidat Find, Dr. K. A. Grønwall, Arkitekt H. P. Hansen, fhv. Boghandler Holm, P. Linde, Læge C. Malling, Konstruktor K. Mogensen, Læge K. Brünnich Nielsen, Cand. mag. E. Nørregaard, Kommuelærer Kr. Pedersen i Viborg, Stud. mag.

Sofie Petersen, Sognepræst Chr. Steffensen i Hald ved Randers, Stud. polyt Zeemann samt Deltagere i Dansk geologisk Forenings Ekskursioner. Læge C. Malling har skænket Museet Originalerne til Figurerne i hans og K. A. Grønwall's Arbejde »En Fauna i Bornholms Lias«. Ogsaa Læge K. Brünnich Nielsen har skænket Museet alle de i hans Arbejde »Brachiopoderne i Danmarks Kridtaflejringer« afbillede Forsteninger, forsaavidt de ikke i Forvejen tilhørte Museet. Læge Brünnich Nielsen har endvidere overladt Museet en anselig Samling Forsteninger fra Craniakalken i Havnen ved Knippelsbro. Fra Proprietær P. Petersen, Egebæk Gaard ved Nærum, har Museet modtaget en meget stor og sjælden smuk Blok af silurisk Krinoidé kalk, funden i en Grusgrav ved Nærum. Ligesom i tidligere Aar er Museet ogsaa i Aar ved Direktør J. Rosenbergs Velvilje kommen i Besiddelse af en større Samling oligocæne Forsteninger fra Cilleborg ved Mariager Fjord, og Sognepræst T. Winther i Korsør har skænket en stor og værdifuld Samling af løse Blokke, særlig fra Omegnen af Korsør. — Ved *Bytte* er erhvervet Forsteninger fra Fakse, en Silurblok fra Ribe samt Rygskjoldet af en Sumpskildpadde fra en Tørvemose i Vig Sogn i Odsherred. Ved *Køb* er Samlingen forøget med: 28 Stkr. Rav, til Dels indesluttende Insekter, fra Vestjylland og Sydøstsjælland, paleocæne Blokke fra Gedser samt en Jura-Ammonit fra Bovbjerg. Ved *Indsamlinger* er tilkommet en Række Stykker fra de ovenfor nævnte Undervisningsekskursioner særlig fra Bornholm og Jylland. Endvidere er indsamlet et større Antal Prøver og Forsteninger fra Kridtaflejringer paa Sjælland og i Jylland samt løse Blokke og Prøver af Gruslag fra Langebjerg ved Slangerup.

Samlingen fra *Færoerne, Island og Kolonierne* har erholdt følgende Tilvækst: Mag. sc. H. Jansson har skænket Planteforsteninger fra Brjamslækr paa Island, Bestyreren af den biologiske Station paa Disko, Mag. sc. M. Porsild, en Samling Stenarter og Forsteninger fra Disko, Nugsuaks Halvø og Hareøen i Vestgrønland og Sognepræst Vibæk et Stykke af en Bregnestamme fra Grønland. Endvidere er der tilkommet en større Samling Stenarter og Forsteninger fra de kulførende Dannelser.

Haandbiblioteket har modtaget 39 Tidsskrifter og lærde Institutioners Publikationer (126 Bind), hvoraf de 30 (112 Bind) er Gaver, samt 526 enkelte Bøger og Særtryk, hvoraf 503 er Gaver.

Desuden er modtaget 59 geologiske og geografiske Kort. Blandt de fra Private modtagne Gaver skyldes de betydeligste Dr. K. J. V. Steenstrup (207 Bind) og Dr. H. Topsøe (198 Bind). Den øvrige som Gave modtagne Tilvækst er sendt af følgende Institutioner og Personer: Videnskabernes Selskab, Kultusministeriet, Zoologisk Museum, Generalstaben, Kommissionen for Ledelsen af de geologiske og geografiske Undersøgelser i Grønland, Kommissionen for Danmarks geologiske Undersøgelse, det kgl. Bibliotek, Dansk geologisk Forening, Danish Regional Bureau, Udvalget for Naturfredning, Lunds geologiske Fältklubb, Geologiska Föreningen i Stockholm, Universitetsbiblioteket i Upsala, Sällskapet för Finlands Geografi, Portugals geologiske Undersøgelse, Brooklyn Institute of Arts and Sciences, Hertugen af Orléans, Dr. O. Grosspietsch, Dr. Grønwall, Dr. Harder, Dr. Hartz, Inspektør Hintze, fhv. Boghandler Holm, Dr. V. Madsen, Læge Malling, Dr. A. C. de Mauroy, Cand. mag. Nørregaard, Dr.

H. Pjeturss, Professor K. Rørdam, Docent R. H. Stamm, Professor Th. Thoroddsen, Professor Ussing.

Til *Forelæsningsbrug* er anskaffet Tørnebohms store geologiske Vægkort over Skandinavien, 10 Zittel'ske Vægtavler over fossile Planter og 68 Lysbilleder. Som Gave er fra Docent Bøggild modtaget 8 Lysbilleder.

V. Videnskabelige Arbejder.

Af videnskabelige Arbejder, der helt eller delvis vedrører Museets Samlinger, er i Aarets Løb udkommet: A. Brezina, Der Meteorsteinfall zu Mern (Vidensk. Selsk. Skr. VI., 3); N. Hartz, Bidrag til Danmarks tertiære og diluviale Flora (Danmarks geol. Unders. II, 20); K. Brünnich Nielsen, Brachiopoderne i Danmarks Kridtfalesjlinger (Vidensk. Selsk. Skriv. VI,4); O. Nordenskjöld, On the Geology and Physical Geography of East-Greenland (Meddel. om Grønland XXVIII); J. P. J. Ravn, Om nogle ny Findesteder for Tertiærforsteninger i Jylland (Meddel. fra Dansk geol. Foren. Nr. 15); K. J. V. Steenstrup, Geologiske og antikvariske Iagttagelser i Julianehaabs Distrikt (Meddel. om Grønland XXXIV).

8. Det kemiske Laboratorium 1908—09.

(Professor, Dr. Einar Biilmann).

Undervisningen i Laboratorierne benyttedes i Efteraarshalvaaret 1908 af 220 Studerende med ialt 468 ugentlige Arbejdsdage, i Foraars- halvaaret 1909 af 176 Studerende med 286 ugentlige Arbejdsdage. Friplads havde heraf henholdsvis 11 Studerende (31 Dage) og 17 Studerende (30 Dage). Desuden har enkelte ældre Videnskabsmænd paa Laboratoriet modtaget Undervisning med specielt Formaal. I Undervisningsarbejdet deltog Inspektør, Cand. polyt. *Aage Kirschner*, Dr. phil *Chr. Winther*, Dr. phil. *N. Bjerrum* og Dr. phil. *J. N. Brønsted*.

De under Laboratoriet henlagte *Eksaminatorier over Kemi* afholdtes ved Hjælp af Assistenterne, Dr. phil. *Chr. Winther*, Dr. phil. *N. Bjerrum*, Dr. phil. *J. N. Brønsted*. I Efteraarshalvaaret 1908 (uorganisk Kemi) deltog 98 Studerende, i Foraarshalvaaret 1909 (organisk Kemi) 98 Studerende, fordelte henholdsvis paa 5 og 4 Eksaminatoriehold à 3 ugentlige Timer.

Laboratoriets Auditorier og Forelæsningsmateriel har foruden til de anførte Eksaminatorier været benyttet til de af *Laboratoriets Bestyrer* afholdte Eksaminatorier over organisk Kemi for Viderekomne (Efteraar 1908) og Eksperimentalforelæsninger over organisk Kemi (Foraar 1909). I Efteraarshalvaaret 1908 benyttedes det store Auditorium desuden af Mag. scient. *Bjørn-Andersen*, hvem det var overdraget at holde Forelæsning over uorganisk Kemi. I samme Halvaar holdt desuden Dr. phil *Winther* Eksperimentalforelæsninger over Fotokemi, og i Foraarshalvaaret 1909 har Dr. Winther gennemgaaet uorganisk analytisk Kemi for Laboratoriets Studerende. Det store Auditorium benyttedes tillige ved Konkurrencen om Professoratet i Kemi. Endelig er der fra Foraarshalvaaret 1909 paabegyndt Afholdelse af *kemiske Kollokvier*, ved hvilke Videnskabs-

mænd fra Byens forskellige Institutioner og ældre Studerende samles til Referat og Diskussion af den nyeste kemiske Literatur.

Personalia. Den 1. Januar 1909 fratraadte Dr. phil. *Brønsted*, der var udnævnt til Professor i Kemi, sin Stilling som Assistent ved Universitetslaboratoriet, og Cand. polyt. *Johs. Witt* ansattes derefter i den ledige Plads. Den 1ste April blev Maskinist *Alfred Schreiber* ansat i en nyoprettet Stilling som 3die Betjent ved Laboratoriet. Den 1ste August 1909 ansattes endelig Cand. polyt. *V. Farsøe* i en nyoprettet Assistentstilling, og Stud. mag. *H. Rørdam* konstitueredes som Assistent, idet Cand. polyt. *Witt* ønskede at gaa over i en bedre lønnet Stilling ved polyteknisk Læreanstalt. Endelig har Stud. mag. *Hirschfeld-Hansen* og stud. mag. *Ulla Starcke* assistret ved forskellige videnskabelige Undersøgelser, og Cand. pharm. *E. Høst Madsen* har arbejdet videnskabeligt som Gæst ved Laboratoriet.

Økonomiske Forhold. Det store Antal Studerende i Efteraaret 1908, som særlig foranledigedes ved, at Adgangen til at underkaste sig den praktiske Prøve i Kemi for de lægevidenskabelige Studerende i 1908 rykkedes tilbage fra 1ste Del af lægevidenskabelig Eksamen til Afslutningen af Øvelserne i praktisk Kemi, gjorde det umuligt at gennemføre Øvelserne planmæssigt med de ordinære Midler, hvorfor disse søgtes og opnaaedes forhøjede med en Tillægsbevilling paa 2000 Kr. Ved Finansloven for 1909—10 ydedes der Laboratoriet en Række Bevillinger, væsentlig foranledigede ved, at den videregaaende Laboratorieundervisning i organisk Kemi saavel for Universitetets egne Studerende som for Fabrikingeniører fra Efteraarsemestret 1909 at regne skulde overføres fra Polyteknisk Læreanstalts kemiske Laboratorium til Universitetslaboratoriet. De paa-gældende Bevillinger er:

Lønning til en Assistent	1500 Kr.
— - en Betjent	1000 —
Forhøjelse af Annuum	3050 —
— - Kontoen for Eksaminatorier m. m.	700 —
Ekstraordinært til Montering og Nyanskaffelser	11673 —

Den ekstraordinære Bevilling er anvendt efter dens Bestemmelse til Indretning af Øvelseslokaler for den anførte videregaaende Undervisning. En samlet Beskrivelse af de gennemgribende Forandringer, som ved denne og nogle senere Bevillinger har fundet Sted i Universitetets kemiske Laboratorium, vil blive givet i Beretningen for 1912—13.

Andre Tildragelser. Den 13. Februar 1909 afgik Laboratoriets berømte tidligere Bestyrer, Julius Thomsen, ved Døden, faa Dage før 50-Aarsdagen for Oprettelsen af et Universitetslaboratorium, den 16. Februar. Jubilæumsdagen fejredes kun ved, at Laboratoriets Bestyrer indledede Dagens almindelige Forelæsning med en Mindetale over Julius Thomsen og en Beskrivelse af hans Betydning for Opførelsen af Universitetslaboratoriets nuværende Bygning. Fra Kolleger ved andre Institutioner modtoges i Dagens Anledning en Række Lykønskninger, og med Ministeriets Samtykke udbetaltes et Gratiale til Laboratoriets Betjente.

Ved den 7de internationale Kongres for anvendt Kemi i London i 1909 holdtes Foredrag af *Laboratoriets Bestyrer* samt af Assistenterne Dr. phil. Chr. Winther og Dr. phil. N. Bjerrum. Emnerne var henholdsvis: The spacial formulæ of the cinnamic acids, On the Eder solution og A new form of the electrolytic dissociation theory.

9. Det theologiske Laboratorium 1908—09.

(Professor J. C. Jacobsen).

Øvelser holdtes i Efteraarshalvaaret af 4 Lærere med ialt 7 Timer ugentlig, i Foraarsshalvaaret af 6 Lærere med i alt 12 Timer ugentlig. Adgangsberettigede var i Efteraarshalvaaret 42, i Foraarsshalvaaret 49 Studerende. Ifølge den i Lokalet fremlagte Protokol var det gennemsnitlige daglige Besøg i de Maaneder, da der holdtes Øvelser, henholdsvis c. 8 og 9 Studerende.

Bogsamlingen blev i Aarets Løb forøget med 142 Værker paa ialt 193 Bind, der fordeler sig saaledes paa de forskellige Grupper:

	Værker	Bind
Fælles	1	10
Nye Testamente	20	26
Gamle Testamente	26	27
Systematik	24	30
Kirkehistorie	71	100

Det til Laboratoriets Drift for Finansaaret 1908—09 bevilgede Beløb, 1400 Kr., er anvendt saaledes:

Bogkøb	772	Kr. 25	Øre
Indbinding	322	— 25	—
Assistance, Rengøring, Inventar.....	305	— 50	—
Ialt....	1400	Kr. »	Øre

10. Det juridiske Laboratorium i 1908—1909.

(Professor, Dr. H. Munch-Petersen.)

Laboratoriets Lærerraad bestaar af alle Lærere, der medvirker ved Laboratoriet; som dets Forstander har fungeret Professor Munch-Petersen. Der er af de forskellige Lærere under Fakultetet holdt: i Efteraarshalvaaret 1908, 6 Øvelsesrækker med 15 Timer ugentlig og i Foraarsshalvaaret 1909, 7 Øvelsesrækker med 19 ugentlige Timer. I Universitetsaaret 1908—1909 har 328 løst Adgangskort til Laboratoriet.

Den aarlige Bevilling paa 4500 Kr. fordeler sig for Finansaaret 1908—1909 paa følgende Maade:

Leje af Lokale m. m.	1833	Kr. 75	Øre
Bøger	667	— 84	—
Indbinding	133	— 65	—
Den praktiske Docent.....	500	— »	—
Personlig Assistance, Rengøring m. m....	1159	— 91	—
Belysning	148	— 33	—
Papir, Porto o. lign.	56	— 52	—
Ialt....	4500	Kr. »	Øre

11. Det filologisk-historiske Laboratorium 1908—1909.

(Professor, Dr. J. L. Heiberg).

Laboratoriets Lærerraad har bestaaet af Professorerne Gertz, Steenstrup, Erslev, Høffding, Wimmer, Thomsen, Møller, Paludan, Jespersen, Nyrop, Heiberg, Fridericia, Wilkens, Jónsson, Drachmann og V. Andersen, samt Docenterne Sandfeld Jensen, Gudmundson, Olrik og Dahlerup. Som Forstander fungerede Prof. Heiberg og under hans Fraværelse siden 1. November 1908 Prof. Erslev.

Om Virksomheden meddeles følgende: I Efteraarshalvaaret 1908 holdt 12 Lærere 14 Øvelsesrækker med 29 Timer ugentlig; i Foraarshalvaaret 1909 holdt 14 Lærere 16 Øvelsesrækker med 31 Timer ugentlig. Til Laboratoriet havde i 1908—09 293 Studerende Adgang, og Laboratoriet har været aabent i 239 Dage. Den Protokol, som er fremlagt i Læsesalen, viser et samlet Antal Besøgende af 8347; i de Maaneder, da der holdtes Øvelser, blev Læsesalen benyttet af c. 40 Studerende om Dagen. Laboratoriet har i Aarets Løb modtaget Gaver fra følgende Institutioner: Universitetet, Universitetsbiblioteket, det kongelige Bibliotek, Statsbiblioteket i Aarhus, Rigsarkivet, Statens statistiske Bureau, Statens Lærerhøjskole, Videnskabernes Selskab, Selskabet til historiske Kildeskrifters Oversættelse, Historisk Forening, Den nye Kirkes Menighed, Redaktionen af Nordisk Tidsskrift for Filologi, Carlsberg-Bryggerierne, Gads Boghandel, og fra følgende enkelte Mænd: Dr. phil. Siesbye, Dr. phil. Sandfeld Jensen, Prof. Steenstrup, Prof. Jónsson, Prof. Erslev, Prof. Nyrop, Prof. O. Schröder i Berlin, Prof. Heiberg, Dr. phil. G. Schütte, Prof. V. Thomsen, Prof. Jespersen, Dr. phil. F. Poulsen, Dr. phil. A. Olrik, Dr. phil. V. Vedel, Dr. phil. J. Lindbæk. Desuden har Chr. Winsløws Venner gennem Prof. H. Høffding skænket den i 1908 afdøde Forfatters Værk om Stuart Mills Ethik.

I Aarets Løb er Bogsamlingen bleven forøget med 171 Værker eller ialt med 577 Bind, som fordeler sig saaledes paa Afdelingerne:

	Værker	Bind
Fælles	4	10
Nordisk	24	76
Tysk	2	25
Engelsk	55	165
Romansk	24	164
Klassisk	18	49
Sprogvidenskab, Alm.	11	18
Historie	15	44
Filosofi	18	26
Ialt....	171	577

Laboratoriets aarlige Bevilling paa 3500 Kr. er anvendt saaledes:

A. Assistent, Rengøring etc....	660 Kr.	»	Øre
B. Papir, Porto etc.....	153	—	74 —
C. Bogkøb.....	2127	—	30 —
D. Indbinding	558	—	96 —
Ialt....	3500 Kr.	»	Øre

12. Den Arnamagnæanske Stiftelse 1909.

(Eforer: Professorerne, Dr. Ludv. Wimmer og Dr. Johs. Steenstrup).

Efter kgl. Resolution af 8. Maj 1883 er Konferensraad S. Birket-Smith ved sin Afgang som Universitetsbibliotekets Overbibliotekar 1. Febr. 1909 udtraadt af den Arnamagnæanske Kommission, og hans Efterfølger Dr. S. Larsen har ifølge Embedsstilling taget Sæde i Kommissionen.

Foruden at fortsætte Trykningen af Professor F. Jónssons Udgave af den norsk-islandske Skjaldedigtning har den Arnamagnæanske Kommission i Aaret 1909 udgivet »Arne Magnussons i AM. 435 a—b, 4to indeholdte haandskriftfortegnelser med to tillæg«, besørget af Samlingens Bibliotekar Dr. Kålund.

I Anledning af et af Islands Ministerium rejst Spørgsmaal om eventuel Udlevering til Island af forskellige til den Arnamagnæanske Samling hørende Dokumenter og Haandskrifter har Kommissionen afgivet en Betænkning til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, hvori fremhæves, at den Arnamagnæanske Stiftelse formentlig maa antages at have Hævd paa alt til dens Samlinger henhørende.

Angaaende Samlingens Benyttelse fremhæves:

Til Brug paa Læsesalen er for besøgende fremtaget 569 Voll. (252 Folianter, 236 Kvarter, 40 Oktaver, 29 af Tillægssamlingerne, 12 Diplomfascikler). Der er af 36 Besøgere aflagt 320 Besøg; af de besøgende var 8 Udlændinge (1 Amerikaner, 4 Nordmænd, 1 Russer, 2 Svenskere). Fra Haandskriftsamlingen er i Aarets Løb bortlaant 65 Voll. (14 Folianter, 26 Kvarter, 1 Oktav, 2 af Tillægssamlingerne, 5 Diplomfascikler, 5 enkelte Skindbreve, 12 Diplomafskrifter), henholdsvis 34 til det kgl. Bibliotek, 2 til Landsbiblioteket i Reykjavik, 19 til Landsarkivet sammesteds, 2 til Universitetsbiblioteket i Königsberg, 1 til Norges Rigsarkiv, 2 til Upsala Universitetsbibliotek, 5 til herværende Privatmænd. Ved Aarets Udgang var i Udlaan 42 Stykker.

VIII. Det akademiske Legat- og Stipendievæsen.

1. Valg af Eforer.

Under 6. Novbr. 1908 indberettede det theologiske Fakultet til Konsistorium, at Professor H. Scharling havde frasagt sig Eforatet for Brochmands Legat for theologiske Kandidater (Jesper Brochmands Stipendium), og at Fakultetet i hans Sted havde valgt Professor P. Madsen.

— Under 4. Febr. 1909 valgte Konsistorium Professor H. Munch-Petersen til Efor for Peter Petersen Alsingers Stipendium.

— Under Professor Jul. Lassens Fraværelse i Udlandet fra sidste Halvdel af Februar 1909 til sidste Halvdel af Maj s. A. varetog Professor H. Munch-Petersen Eforaterne for det Stapeske Rejsestipendium og Overretsassessor, Dr. jur. Thomsens Rejsestipendium.

— Om Bestyrelseskomiteen for Kommunitetets Stipendievæsen, se foran S. 665.

— Til Efor for Højesteretssagfører Levisons Legat valgte det juridiske Fakultet Professor Jul. Lassen.

— Om Eforatet for Overretsassessor, Dr. jur. Thomsens Rejsestipendium, se foran S. 593.